

**Tieslietu ministrijas un ANO Attīstības programmas projekts
“Atbalsts tiesu sistēmai”**

Latvijas Republikas
Tieslietu ministrija

www.t.m.gov.lv

Latvia

M.iur.Guna Kaminska

**„Stratēģija tiesnešu atlasei, apstiprināšanai
amatā un kvalifikācijas klašu piešķiršanai”**

Rīga, 2003.gads

Pētījums izstrādāts ANO Attīstības programmas un Tieslietu ministrijas projekta *Atbalsts tiesu sistēmai Latvijā* ietvaros.

Publikācijā izteiktās atziņas ne vienmēr atspoguļo ANO Attīstības programmas un Tieslietu ministrijas viedokli.

Šo materiālu drīkst izmantot (gan pilnībā, gan daļēji) bez īpašas ANO Attīstības programmas un tās partneru atļaujas, obligāti norādot izmantošanas avotu.

© ANO Latvijā, 2003

SATURS

<u>IEVADS</u>	4
<u>I SADALA. NOTEIKUMI TIESNEŠU ATLASEI</u>	7
<u>1. posms. Tiesneša amata pretendentu (personām, kuras nestrādā par tiesnešiem) dokumentu un motivācijas izvērtēšana</u>	7
<u>2. posms. Tests/pārrunas</u>	9
<i>Personas bez iepriekšējas pieredzes tiesneša darbā</i>	12
<u>3. posms. Kvalifikācijas eksāmens</u>	15
<i>Personas ar iepriekšējo darba stāžu tiesneša amatā</i>	17
<u>Nobeiguma noteikumi</u>	17
<u>II SADALA. NOTEIKUMI TIESNEŠU KVALIFIKĀCIJAS KLAŠU PIEŠKIRŠANAI UN APSTIPRINĀŠANAI AMATĀ</u>	18
<u>Pašreizējās situācijas apraksts</u>	18
<i>Iecelšana amatā</i>	23
<i>Apstiprināšana amatā un paaugstināšana amatā</i>	25
<i>Kvalifikācijas klašu piešķiršana tiesnešiem</i>	26
<u>Rekomendācijas kvalifikācijas klašu piešķiršanai tiesnešiem</u>	30
<u>Nobeiguma noteikumi</u>	36
<u>REKOMENDĀCIJAS GROZĪJUMIEM NORMATĪVOS AKTOS</u>	37

IEVADS

Tiesu vara ir valsts varas neatņemama sastāvdaļa. Dzīvē to realizē cilvēki ar noteiktu profesionālās kvalifikācijas līmeni. Tādēļ svarīgi ievērot, ka tiesneši ir neatkarīgi un padoti tikai likumam (LR Satversme, 83.p.)¹. Tiesu varas kā valsts varas sastāvdaļas kvalitatīvo aspektu veido cilvēki, bet neatkarību un likumpakļautību – likumdevēja vara un izpildvara, kuru abu uzdevums ir nodrošināt pietiekamus resursus, lai tiesu vara spētu veikt savas funkcijas (ANO “Tiesu neatkarības pamatprincipi”, 7.princips.). Valsts pienākumus pret tiesu varu kā neapstrīdami izpildāmus deklarē vairāki starptautiskie dokumenti, t.sk. ANO 1985.g.13.decembra “Tiesas neatkarības pamatprincipi” (turpmāk tekstā - Pamatprincipi), 1998.g.8.-10.jūlija Eiropas harta “Par tiesneša statusu” (turpmāk tekstā – Harta), 1994.g.13.oktobra Eiropas Padomes Ministru Komitejas Rekomendācija Nr. (94) 12 “Par tiesnešu neatkarību, efektivitāti un lomu” (turpmāk tekstā – Rekomendācija) un arī Latvijas Republikas tiesību akti, Koncepcijas u.c. dokumenti. Domājot par tiesu sistēmas attīstību, būtiski ir izvērtēt, ka galvenais šajā sistēmā ir cilvēks, nevis finanšu līdzekļu ekonomija. Vienlīdz svarīgi ir apzināties, ka tiesas neatkarība ir tieši proporcionāla principa par varas dalīšanu ievērošanai.

Eksperta darbs veidots, pamatojoties uz spēkā esošā likuma “Par tiesu varu” (turpmāk tekstā – Likums) normām, likumprojekta “Tiesu varas likums” (turpmāk tekstā – Likumprojekts) tendencēm, tā analīzi un starptautisko novērtējumu, kas izteikts jau 2002.g. novembrī- decembrī, kā arī ievērojot Monitoring the EU Accession Process: Judicial Capacity.2002 (*turpmāk tekstā – Monitoring the EU*)² norādes un konstatējumus, Eiropas Komisijas demokrātijas veicināšanai ar likuma spēku (Venēcijas komisija) atzinumā Nr. 218/2002, Strasbūrā, 29.10.2002., izteikto novērtējumu un rekomendācijām (turpmāk tekstā – Venēcijas komisija), ANO Attīstības programmas konferences “Tiesu vara Latvijā” (notika 04.12.2002.g.) materiāliem, kā arī tiesnešu konferenču materiāliem (2001-2003). Darba gaitā eksperts iepazinās ar pieredzi tiesnešu kandidātu atlasē, kvalifikācijas klašu piešķiršanā Latvijā (pārrunas ar tiesu varas pārstāvjiem, projekta apspriešana darba grupas sanāksmēs), dažādu valstu pieredzi tiesnešu kandidātu atlases organizēšanā, viņu apmācībā, apstiprināšanā amatā (Bulgārijas, Čehijas, Dānijas, Francijas, Igaunijas, Īrijas, Lietuvas, Norvēģijas, Polijas, Rumānijas, Slovākijas, Slovēnijas, Somijas, Spānijas, Ungārijas, Vācijas un Zviedrijas) un starptautiskā eksperta P.Noonan kundzes viedokli. Pētījumā izmantoti statistikas dati, kas iegūti tiesnešu aptaujas rezultātā. Uz anketas jautājumiem atbildējuši 143 Latvijas tiesneši, no kuriem 74,1% strādā rajona (pilsētas) tiesā, 19,6% -apgabaltiesā, 2,8%- Augstākajā Tiesā, bet 1,4% Senātā. Atbildes ir pietiekami aptverošas teritorijas ziņā, jo 35% tiesnešu darba vieta ir Rīgā, 25,9% strādā lielās pilsētās, bet 37,1% citās pilsētās (*skat.1.,2. tabulu*).

¹ Latvijas Republikas Satversme. <http://pro.nais.dati.lv>

² Monitoring the EU Accession Process: Judicial Capacity,2002, Country Reports, Open Society Institute EU Accession Monitoring programm,32.,121.-136.lpp.

1.tabula. Tiesas instance

Instance	Skaitis	Procenti
Rajona tiesa	106	74.1
Apgabaltiesa	28	19.6
AT	4	2.8
Senāts	2	1.4

2.tabula

Darbavieta	Skaitis	Procenti
Rīga	50	35
Lielās pilsētas	37	25.9
Cita pilsēta	53	37.1
Nav atbildes	3	2.1

Atzīmējams fakts, ka laika periodā kopš 1990.gada 4.maija, kad tika pasludināta Latvijas neatkarība, tiesu sistēmas attīstība nav bijusi valsts prioritāte³ Veidojot atlases kritērijus un prasības tiesnešiem kvalifikācijas klašu piešķiršanā, jo, atbilstoši pastāvošai tiesību aktu nostādnei, tādās tiek saglabātas un nav prognozēta kvalifikācijas klašu atcelšana tuvākajā laika periodā, pamatotas prasības katram kvalifikācijas klases pretendētājam - tiesnesim. Ievadā vēlos norādīt, ka nepiekrītu kvalifikācijas klašu pastāvēšanas lietderībai, jo pašreizējā posmā tās ir saistītas ar darba samaksu, bet ne vienmēr ar patiesās kvalifikācijas atspoguļojumu. Būtiski šīs problēmas aspekti norādīti "Tiesnešu un tiesas darbinieku darba samaksas koncepcijā", proti:

1/ valstī ir radusies situācija, kad nav nopietnas konkurences uz tiesneša un prokurora amatu, līdz ar to attiecībā uz tiesnešiem nav iespējams pilnībā izpildīt likuma "Par tiesu varu" 51.panta prasības – izraugoties kandidātu tiesneša amatam, jāievēro princips, ka par tiesnesi var strādāt tikai augsti kvalificēts un godīgs jurists. Vistiešākie līdzekļi prokuroru un tiesnešu neieinteresētības lietu izlemšanā un procesuālās neatkarības sasniegšanā un garantēšanā ir nopietnas konkurences un tiesneša un prokurora amatu radīšana un pasākumi konkurētspējīgai uzņemšanai profesijā. Ņemot vērā prokuroru un tiesnešu funkcijas, ir nepieciešams nodrošināt augsti kvalificētu juristu iesaisti darbam prokuratūras iestādēs un tiesās;

2/ tiesnešu un prokuroru starpā pastāv kadru mainība, jo spējīgie juristi pāriet darbā privātajās struktūrās, kur darba samaksa ir daudz lielāka nekā pildot tiesneša vai prokurora amata pienākumus. Jāņem vērā, ka gan tiesnesim, gan prokuroram ir aizliegts stāties papildus darba attiecībās un mēneša darba samaksa viņiem faktiski ir vienīgais pieļaujama ienākumu avots.⁴

1985.g.13.decembrī ANO pieņemtajā dokumentā "Tiesu varas neatkarības pamatprincipi", 1998.gada 8.-10.jūlijā Eiropas Padomes daudzpusējā konferencē pieņemtajā Eiropas hartā "Par tiesneša statusu", Eiropas Padomes Ministru Komitejas 1994.g.13.oktobra Rekomendācijā Nr.R (94)12 "Par tiesnešu neatkarību, efektivitāti un uzdevumu" tiesu varas neatkarība atzīta par modernas sabiedrības galveno iezīmi. Tiesnešu atlases process veidojams tā, lai personas, kuras izvēlētas tiesneša amatam, būtu godīgas un spējīgas personas, ar atbilstošu apmācību vai

³ Tiesu administrācijas koncepcija.1.sadaļa "Problēmas izklāsts",<http://www.tm.gov.lv> ; A.Guļāns.Trešā tēva dēla sindroms.<http://www.tm.gov.lv>

⁴ Tiesnešu un tiesas darbinieku darba samaksas koncepcija.<http://www.tm.gov.lv>

likuma kvalifikācijām.⁵ Izvēloties konkrētu personu tiesneša amatam, nedrīkst pastāvēt jebkāda diskriminācija, pamatojoties uz personas rasi, ādas krāsu, dzimumu, reliģiju, politisko vai citu viedokli, nacionālo vai sociālo izcelsmi, īpašumu, piedzimšanu vai statusu. Par diskriminējošu nav uzskatāma prasība, ka kandidātam tiesneša amatam jābūt LR pilsonim (skat. Pamatprincipi, 10.p., Likums 51.p., Likumprojekts 36.p.).

Tiesnešu atlases procesam jābalstās uz objektīviem standartiem, kuri ļauj novērtēt personas spējas, godīgumu un pieredzi (skat. Pamatprincipi 10.p., Rekomendācijas 1.princips 2.c., Hartas 2.1.,2.2. p., Likuma 51.p., Likumprojekta 36.-41.p.). ANO Attīstības programmas un Tieslietu ministrijas konsultants Timothy William Waters 2002.g. novembrī norādīja, ka jāvērtina nodrošināt tiesnešu kvalifikācijas eksāmena procedūras plašums, stingrība un tas jāpadara pēc iespējas atsaucīgāks pret caurskatāmību un atkārtojamu novērtējumu (komentārs Likumprojekta 41.p.).⁶ Starptautiskais eksperts P.Noonan Salīdzinošajā ziņojumā “Tiesnešu atlases, amatā iecelšanas un amatā paaugstināšanas kritēriji Latvijā” nepārprotami akcentējusi, ka nedz Likums, nedz Likumprojekts nenosaka standartus kvalifikācijas eksāmenam, ka patlaban tā ir mutiski kārtota procedūra bez rakstiski noformētiem standartiem vai rezultātiem.⁷

Jebkuram novērtējumam, t.sk. klasifikācijai jāveicina tiesnešu kvalifikācijas paaugstināšana, kompetence un kapacitāte, neaizmirstot par tiesnešu neatkarību un atbildību.

Pētījums veidots no divām sadaļām un rekomendācijām grozījumiem normatīvos aktos:

1. Noteikumi tiesnešu atlasei;
2. Noteikumi tiesnešu kvalifikācijas klašu piešķiršanai un apstiprināšanai amatā.

⁵ Tiesu neatkarības pamatprincipi.<http://pro.nais.dati.lv> ; Eiropas harta “ Par tiesneša statusu”.<http://www.ltb.lv> ; Eiropas Padomes Ministru Komitejas 1994.g.13.oktobra Rekomendācija Nr.R (94)12 “Par tiesnešu neatkarību,efektivitāti un uzdevumu”.<http://www.ttc.lv>

⁶ Timothy William Waters, UNDP un Tieslietu ministrijas konsultants.Atzinums par Latvijas Republikas likumprojektu “Tiesu varas likums” un likumprojektu “Grozījumi Latvijas Republikas Satversmē”.Detalizēts pārskats.2002.gada novembrī. Likumprojektu sagatavojuši valdības darba grupa tieslietu ministres Ingridas Labuckas vadībā (nepublicēts materiāls).

⁷ Patrīcija Nūnana.Salīdzinošais ziņojums “Tiesnešu atlases,amatā iecelšanas un amatā paaugstināšanas kritēriji Latvijā”,2003.gada jūnijā,3.lpp. (nepublicēts materiāls);Patrīcija Nūnana “Kvalifikācijas klasifikācijas piemaksas (KKP) un karjeras attīstība”,2003.gada jūnijā,2.lpp. (nepublicēts materiāls)

I SADAĻA. NOTEIKUMI TIESNEŠU ATLASEI

Latvijā tiesnešu iecelšana amatā uz mūžu nodrošina tiesu varas neatkarību. Tomēr tiesnešu amata pretendentu atlases kritēriji, motīvi iecelšanai amatā, kā arī amatā paaugstināšanas procedūra nenodrošina tiesu varas kā trešās valsts varas atbildību par savu darbību, jo standarti un prasības, kas izvirzītas amata pretendentiem ir nenoteiktas, pats process (atlases, amatā iecelšanas vai amatā paaugstināšanas) ir izolēts no sabiedrības un pārējiem juristiem.

1. posms. Tiesneša amata pretendentu (personām, kuras nestrādā par tiesnešiem) dokumentu un motivācijas izvērtēšana).

Tiesnešu atlases pamata kritēriji noteikti likumā un tādām regulējumam vajadzētu pastāvēt arī turpmāk (Likuma 51.,52.p.,⁸ Likumprojekta 36.-41.p.⁹):

- 1/ likumā noteiktā vecuma sasniegšana (30 gadi vai 35 gadi);
- 2/ augstākā juridiskā izglītība;
- 3/ noteikts darba stāžs juridiskajā specialitātē;
- 4/ stažēšanās tiesneša amatam noteiktā kārtībā;
- 5/ tiesneša kvalifikācijas eksāmena sekmīga nokārtošana;
- 6/ nevainojama reputācija;
- 7/ latviešu valodas prasme atbilstoši augstākajam valodas prasmes līmenim (Likumprojekts 36.p.);
- 8/ likumā paredzēto šķēršļu neesamība ieņemt tiesneša amatu.

Minētie kritēriji ievērojami, izvērtējot pretendentu, kuri pirmo reizi kandidē uz tiesneša amatu, iesniegtos dokumentus. Eksperti uzskata, ka tiesneša pretendents rakstiski jāmotivē sava vēlme strādāt tiesneša darbu un tai (motivācijai) jāsaturs pašnovērtējums atbilstoši Likuma 52.p. noteikumiem vai tā tiesību akta normām, kas reglamentēs pretendentam izvirzāmās prasības laikā, kad persona iesniegs savus dokumentus, lai kļūtu par tiesnesi. Katra pretendenta iesniegumu, motivācijas vēstuli (rakstu, eseju vai tml.), pievienoto dokumentu un pašnovērtējumu izskata institūcija, kas ir neatkarīga no varas un administrācijas (Rekomendācijas 1.principa 2.c). Šajā neatkarīgajā institūcijā jādarbojas Tiesnešu kvalifikācijas kolēģijai kopumā vai tās pārstāvjiem, tiesnešu disciplinārajai kolēģijai kopumā vai tās pārstāvjiem, prokuratūras pārstāvim, advokatūras pārstāvim, akadēmiskā personāla pārstāvjiem, LR Tieslietu ministrijas pārstāvim un psihologam. Minētā institūcija pēc visu iesniegto dokumentu izskatīšanas virza pretendentu tālāk testa kārtīšanai (*variants – pārrunām*).

Komentārs 1: Šajā posmā Komisija izvērtē dokumentu formālo atbilstību likuma prasībām un dokumentu kopuma esamību.

Komentārs 2: Reģionos, kuros ir saspringta situācija ar tiesnešu amata pretendentu atlasi, pagaidām var aprobežoties ar to, ka pieņem personas pieteikumu kā apliecinājumu tās atbilstībai likuma noteikumiem un virzīt tūlīt uz testu (*variants – pārrunām*) un kvalifikācijas eksāmenu. Tas pieņemami situācijā, ja publikācijā par

⁸ LR likums "Par tiesu varu", <http://pro.nais.dati.lv>

⁹ Likums "Grozījumi Latvijas Republikas Satversmē", "Tiesu varas likums", projekti 11.07.2002., likumu projektus izstrādājusi darba grupa tieslietu ministres Ingrīdas Labuckas vadībā (nepublicēts materiāls)

tiesneša vietu vakancēm nav norādes, ka ikvienam pretendētājam, kurš nokārto pārbaudījumu, jābūt gatavam strādāt konkrētos reģionos.

Likums un Likumprojekts tiesnešu amata pretendentu atlasē ietvēruši garantijas diskriminācijas novēršanai, bet nav radījuši objektīvus standartus (prasības, kritērijus), kurus var izmantot nolūkā novērtēt tiesneša kandidāta spējas, godīgumu un pieredzi. Pašreizējais tiesnešu amata pretendentu atlasē process nav pietiekami atvērts visiem iespējamiem pretendentiem, jo neviens tiesību akts nenosaka, kā izziņojamas tiesnešu amatu vakances. No sarunām ar tiesnešiem un citu juridisko profesiju pārstāvjiem var izdarīt secinājumu, ka informācija par šī amata vakancēm ir minimāla. Minētā tendence nav novērsta Likuma 51.,52.p., Tieslietu ministrijas nolikumā, kas apstiprināts ar Ministru kabineta noteikumiem Nr.243, 29.04.2003.g.¹⁰, un kā nākotnē labojama situācija tā parādīta Monitoring the EU Accession Process¹¹, Likumprojekta 40.,42.p.¹², P.Noonan.Salīdzinošais ziņojums¹³.Kā liecina aptaujas dati, informācija par tiesnešu amata vakanci iegūta no draugiem (32%), darba kolēģiem (20%), Tieslietu ministrijas darbiniekiem (20%) un 28 % gadījumu norādīti citi avoti (skat.3.,4.,tabulu).

3.tabula. Kā ieguvāt informāciju par tiesnešu vakanci?

Informācijas avots	Skaits	Procenti
Draugi	8	32
Kolēģi darbā	5	20
TM personāla darbinieki	5	20
Citi avoti	7	28

Tie, kas bija norādījuši “citi avoti”, bija atzīmējuši sekojošas atbildes.

4.tabula

Atbilžu varianti	Skaits
Krimināllietu TP pateica	1
“Tiesas darbinieki informēja”	2
“Strādājot tiesā zināju”	1
“TP piedāvāja”.	3

Starptautiskais eksperts P.Noonan norādījusi, ka paziņojumi par vakanci jānosūta ikvienam Latvijā praktizējošam juristam un ka šāds paziņojums par vakanci publicējams vismaz vienā oficiālā izdevumā (Likumprojekts ietver minēto prasību, 40.,42.p.).¹⁴ P.Noonan kundze ieteikusi noteikt termiņu iesnieguma iesniegšanai – vismaz 30 dienas. Izteikts viedoklis, ka iesnieguma veidlapa atrodama arī online režīmā.¹⁵ Kā vietējais eksperts atzīstu, ka informācija par tiesnešu amatu vakancēm ir publiskojama un arī tehnisko līdzekļu izmantošana šīs informācijas izziņošanai iespējamiem pretendentiem ir atbalstāma. Domāju, ka

¹⁰ Tieslietu ministrijas nolikums.Apstiprināts ar MK Noteikumiem Nr.243,29.04.2003.,<http://www.vestnesis.lv>

¹¹ Monitoring the EU Accession Process: Judicial Capacity,2002, Country Report, Open Society Institute EU Accession Monitoring programm,123.-136.lpp.

¹² Likums “Grozījumi Latvijas Republikas Satversmē”,”Tiesu varas likums”,projekti 11.07.2002.,likumu projektus izstrādājusi darba grupa tieslietu ministres Ingrīdas Labuckas vadībā (nepublicēts materiāls)

¹³ Patrīcija Nūnana.Salīdzinošais ziņojums”Tiesnešu atlasē,amatā iecelšanas un amatā paaugstināšanas kritēriji Latvijā”,2.lpp.(nepublicēts materiāls)

¹⁴ Likums “Grozījumi Latvijas Republikas satversmē”,”Tiesu varas likums”, projekti 11.07.2002.,likumu projektus izstrādājusi darba grupa tieslietu ministres Ingrīdas Labuckas vadībā (nepublicēts materiāls)

¹⁵Patrīcija Nūnana.Salīdzinošais ziņojums”Tiesnešu atlasē,amatā iecelšanas un amatā paaugstināšanas kritēriji Latvijā”,7.-8.lpp.(nepublicēts materiāls)

šobrīd nav realizējama doma par informācijas par vakantajām tiesnešu amata vietām izsūtīšanu visiem praktizējošiem juristiem. Bez tam uzskatu, ka arī nākošajiem pretendentiem jāizrāda sava iniciatīva informācijas iegūšanā par brīvām amata vietām.

Komisijas darbā galvenā nozīme atbilstoši Hartas 1.3.pricipam, Rekomendācijas 1.pricipa 2c, Monitoring the EU Accession Process ir tiesnešu pārstāvjiem.¹⁶ Pārējo juridisko profesiju pārstāvji un augstskolu mācībspēki piedalās nolūkā nodrošināt izvērtēšanas procedūras atklātību un daudzpusību, kā arī nolūkā novērst situāciju, ka no vienas juridiskās profesijas atbrīvota / atcelta persona pretendē uz nākošo juridisko profesiju, apzināti neizvērtējot savu atbilstību (t.sk. morālo) konkrētam darbam.

Pēc dokumentu izvērtēšanas pretendentu saraksts publicējams vispārējai zināšanai oficiālā laikrakstā (skat. Likumprojekts 42.p.2.d.).¹⁷ Rakstā “ Kā kļūt par tiesnesi” LR Augstākās Tiesas priekšsēdētājs A.Guļāns ļoti precīzi norādījis, ka, publicējot tiesnešu sarakstu, sabiedrība līdzīgi kā ar deputātu kandidātiem, varētu iepazīties ar trešās varas amata pretendentiem un izteikt savu viedokli. Par sliktu deputātu pēc četriem gadiem var nebalsot, bet tiesnešus apstiprina bez pilnvaru termiņa ierobežojuma.¹⁸ Eksperts pilnībā piekrīt izteiktajam viedoklim, t.i. ka tiesnešu pretendentu saraksts ir publicējams, t.sk. nolūkā iegūt sabiedrības viedokli par konkrētām personām, piemēram ar standarta aptaujas anketu starpniecību. Minētās anketas vajadzētu publicēt vienlaikus ar pretendentu sarakstu.

2.posms. Tests/pārrunas

Tiesnešu atlases pamata posms veidojams kā tests (*variants – pārrunas*) pretendenta vispārējās, profesionālās un psiholoģiskās sagatavotības līmeņa noteikšanai konkrētam mērķim - tiesneša amatam. Šajā procesā jādarbojas kvalificētiem psihologiem, augstākās kvalifikācijas tiesnešiem, augstskolas (-u) akadēmiskajam personālam, kā arī pārstāvjiem no Tieslietu ministrijas, ģenerālprokuratūras, advokatūras, Tiesnešu kvalifikācijas kolēģijas un Tiesnešu disciplinārās kolēģijas. Aptaujas dalībnieku domas par eksāmena formu (mutisks, standarta tests, rakstisks) dalās. Dati ļauj secināt, ka vienlīdz efektīvi ir abu veidu eksāmeni (skat.5.tabulu).

5.tabula. Tiesneša kandidāta pārbaudījuma forma

Pārbaudījuma forma	Skaits	Procenti
Mutisks	54	37.8
Rakstisks	21	14.7
Standarta tests	53	37.1
Cita forma	7	4.9
Nav atbildes	8	5.6

¹⁶ Monitoring the EU Accession Process: Judicial Capacity,2002,Coutry Reports,Open Society Institute EU Accession Monitoring programm,125.-129.,135.-136.lpp.; Eiropas harta” Par tiesneša statusu”,<http://www.ltb.lv>; EP MK Rekomendācija Nr.R (94)12 “Par tiesnešu neatkarību, efektivitāti un uzdevumu”,<http://www.ttc.lv>

¹⁷ Likums”Grozījumi Latvijas Republikas Satversmē”,”Tiesu varas likums”,projekti 11.07.2002.,likumu projektus izstrādājusi darba grupa tieslietu ministres Ingridas Labuckas vadībā (nepublicēts materiāls)

¹⁸ Andris Guļāns.”Kā kļūt par tiesnesi”, laikraksts “Diena”,piektdiena,20.jūnijs,2003,2.lpp.

Par psiholoģisku testu nepieciešamību tiesnešu amata kandidātiem norādījis LR Augstākās Tiesas priekšsēdētājs A.Guļāns.¹⁹ Starptautiskā eksperte P.Noonan akcentējusi, ka tieši pretendentu izvirzīšanas komisijas sastāvs nosaka, cik lielā mērā izvirzīšanas process ir izolēts no politiskās u.c. ietekmes, sevišķi, ja šī komisija sastāva ziņā aptver un atspoguļo sabiedrības daudzveidību. Norādīts, ka daudzveidība pretendentu izvirzīšanas komisijas sastāvā piesaista lielāku pretendentu daudzveidību, un rezultātā tiek atlasīti daudzpusīgākie pretendenti.²⁰ Vienlaicīgi savā ziņojumā P.Noonan minējusi prasības, kādas izvirzāmas pašai komisijai kopumā:

1/ tajā jābūt pašiem tiesnešiem, juristiem un personām, kuras nav juridisko profesiju pārstāvji;

2/ komisijas locekļu skaits var svārstīties no 5- 24 personām;

3/ komisijas locekļi ir atbildīgi par tiesnešu amatu pretendentu uzaicināšanu, izpēti, intervēšanu un novērtēšanu;

4/ komisija veic skrīninga pasākumus, neatkarīgi no izpildvaras vai likumdevējvaras veiktās oficiālās kontroles (*piezīme - ja par tādu var uzskatīt likumā iestrādātās prasības personām, kuras tiesīgas vai nav tiesīgas pretendēt uz tiesneša amatu*);

5/ komisijas locekļus izvēlas (ievēl, iecel, apstiprina), ievērojot visus noteikumus, kas vērsti pret diskrimināciju;

6/ komisijas locekļus iecel izpildvara, advokatūra, tiesneši, likumdevējvara vai esošie locekļi. Iecelšana amatā tiek veikta uz bezpartejiskiem vai daudzpartejiskiem pamatiem;

7/ amata pilnvaru laika ilgums ir ar nobīdi laikā, lai tie nebūtu vienlaicīgi (*piem. rotācija, dažādi termiņi noteiktam skaitam locekļu, neatkarīgi no institūcijas, kura to deleģējusi u.c.*);

8/ amata pilnvaru laika ierobežojumi;

9/ komisijas locekļiem aizliegts noteiktu laiku (g) pieteikties uz tiesnešu amatiem pēc tam, kad viņi atstājuši komisijas sastāvu;

10/ komisijai jāaptver jurisdikcijas un advokatūras daudzveidība.

Kā 11.pkt. P.Noonan izvirzījusi atbilstoši ASV eksistējošai sistēmai prasību, ka komisijas locekļiem aizliegts ieņemt algotu valsts amatu vai jebkuru citu oficiālu politiskās partijas amatu.²¹ Pašreizējā finansiālā situācijā neatļauj šādu prasību ietvert, jo būtiski, ka darbs komisijā nav algas – ienākumu gūšanas avots. Šo starptautiskā eksperta domu vērts iegaumēt nākotnes projektiem

Vērā ņemama ir ANO Attīstības programmas un Tieslietu ministrijas konsultanta T.W.Waters norāde, ka locekļu – netiesnešu piedalīšanās konsultantu statusā atbilst nekontrolējošas caurskatāmības un atbildības principiem (komentārs Likumprojekta 85.p.).²²

Komentārs: Līdzdarbošanās komisijā nav darbs par atlīdzību, bet sabiedriska atzinība pašu komisijas locekļu kompetencei un atbilstībai kā vērtējošajām personām. Šo viedokli pamatoju ar to, ka atlīdzības saņemšana par šāda veida

¹⁹ turpat, 2.lpp.

²⁰ Patrīcija Nūnana.Salīdzinošais ziņojums “Tiesnešu atlases,amatā iecelšanas un amatā paaugstināšanas kritēriji Latvijā”,6.lpp. (nepublicēts materiāls)

²¹ Patrīcija Nūnana.Salīdzinošais ziņojums “Tiesnešu atlases,amatā iecelšanas un amatā paaugstināšanas kritēriji Latvijā”, 7.lpp. (nepublicēts materiāls)

²² Timothy William Waters.Atzinums par Latvijas Republikas likumprojektu “Tiesu varas likums” un likumprojektu “Grozījumi Latvijas Republikas Satversmē”.Detalizēts pārskats,2002.gada novembrī (nepublicēts materiāls)

darbību rada atkarību no atlīdzības maksātāja. Šeit varētu būt runa par simbolisku atlīdzību kalendārā gada beigās no Tieslietu ministrijas un/ vai Augstākās Tiesas kā institūcijām, kuras ir atbildīgas par kadru komplektēšanu, t.sk. tiesnešu atlasi, bet ne kā sistemātiska samaksa un kā komisijas locekļa ienākumu gūšanas veids. Pie tam, komisijas darbību var organizēt periodiski, piemēram, reizi kvartālā, katra mēneša 1.dienā u.tml., tādējādi laika patēriņš un iespējamais neiegūtais ienākums darbības laikā komisijā nav liels. Ja komisijas darbs ir plānveidīgi organizēts, katrs pieaicinātais komisijas loceklis, kurš pārstāv citas juridiskās profesijas vai sabiedrību, var savus darbus ieplānot racionāli.

Jānosaka minimālais novērtējums (punktu vai balsu skaits), kāds pretendents jāiegūst, lai viņš tiktu pieļauts kvalifikācijas eksāmena kārtīšanai.

Ja atlases pirmā kārtā ir pārrunas, tad tām jābūt ar visiem komisijas locekļiem (ekspertiem) un iegūto punktu vai balsu kopsummu veido visu komisijas locekļu dotais vērtējums.

Lejas Saksijas federālajā zemē (Vācijā) vērtējums izteikts 7 gradācijās.²³ Izmantojot E. Izermana sistēmu, vērtējums izteikts :

- izcili atbilstošs = 12 balles = A
- teicami atbilstošs = 10 balles = B
- ļoti labi atbilstošs = 8 balles = C
- labi atbilstošs = 6 balles = D
- apmierinoši atbilstošs = 4 balles = E
- nepietiekami atbilstošs = 2 balles = F
- neatbilstošs = 0 ballu = G.

Pretendentam, lai viņš/ viņa tiktu virzīti tālāk jāsaņem vismaz ½ novērtējums, kas nav zemāks par “labi atbilstošs” – “ izcili atbilstošs”. Tātad 3.posmā – kvalifikācijas eksāmenā piedalās pretendents, kuram visās pozīcijās nav zemāka vērtējuma kā “ labi atbilstošs” vai visi “6”/ “D”.

Testam (*variants – pārrunām*) jādod vispusīgs ieskats pretendenta zināšanu līmenī un personiskajās īpašībās:

1. labs vispārējās izglītības līmenis;
2. labas uztveres spējas un laba atmiņa;
3. cilvēku un situāciju izvērtēšanas māka;
4. autoritāte pašreizējā kolektīvā, kas liecina par iespēju tādu iegūt, strādājot tiesneša amatā;
5. prasme vērtēt citu personu viedokli (-ļus), argumentus, oponentiem vai nepieciešamības gadījumā rast kompromisu;
6. pašdisciplīna;
7. sava viedokļa veidošana, argumentēšana un aizstāvēšana;
8. prasme strādāt komandā, t.sk. paaugstināta sasprindzinājuma apstākļos;
9. organizatora iemaņas;
10. tiesnešu u.c. juridisko profesiju ētikas un saskarsmes kultūras izpratne;
11. gatavība uzņemties pienākumus un apzināties savu atbildību;
12. spēja izturēt psihisku, psiholoģisku un fizisku slodzi;
13. prasme radīt darbam atbilstošu atmosfēru, nekonfliktējot ar citām personām t.sk. izteikti provocējošām uz konfliktiem;

²³ Эдгар Изерман. Назначение и повышение в должности судей. Эдгар Изерман. Оценочные признаки для “служебной аттестации” судей и прокуроров Нижней Саксонии. Конференцес материāli, Rīga, 18.06.2001.g. (nepublicēti materiāli)

14. izteikta vēlme turpināt izglītoties un celt savu kvalifikāciju, t.sk. pēc savas iniciatīvas.

Ļoti izteikta vērtēšanas sistēma ir Vācijā. Tā vienlaikus attiecas uz tiesnešiem un prokuroriem.²⁴

Komisijas darbā, sniedzot ieskatu par pretendentu 2.posmā, vērā ņemams ir ANO Attīstības programmas un Tieslietu ministrijas konsultanta T. W. Waters ieteikums, ka komisijai jāsniedz daļēji standartizēti, rakstiski komentāri par kandidātiem (komentārs Likumprojekta 40.p.).²⁵

Tālākai pretendentu praktisko zināšanu izvērtēšanai jābūt atšķirīgai personām, kuras iepriekš strādājušas par tiesnešiem, un personām, kurām nav šādas darba pieredzes.

Kārtību, kādā tiesneša kandidāts kārto kvalifikācijas eksāmenu nosaka Tieslietu ministrs un Augstākās Tiesas priekšsēdētājs (Likums 52.p.3.d.,²⁶ pēc Likumprojekta koncepcijas – Tieslietu padome, 41.p.²⁷).

Saskaņā ar Tieslietu ministrijas nolikumu tiesnešu kandidātu izraudzīšanās ir tikai ministrijas funkcija (Nolikuma 5.2.1.1.pkt.).²⁸ Šī kārtība nav atbilstoša standartiem par koleģiālu pretendentu atlasī.

Eksperts ieskata, ka kārtību, kādā tiesneša kandidāts kārto kvalifikācijas eksāmenu jānosaka koleģiālai institūcijai (piemēram, Tiesnešu kopsapulcei, konferencei).

Personas bez iepriekšējās pieredzes tiesneša darbā

Personas, kurām nav iepriekšējās pieredzes tiesneša darbā, apgūst speciālu profesionālās sagatavošanas programmu pēc savas iniciatīvas un var izmantot Latvijas Tiesnešu mācību centra (*turpmāk tekstā - TMC*) sniegtās mācību programmas. Par profesionālās sagatavošanas apmācības programmu ir atbildīga TMC (cita institūcija, kas pārņems TMC funkcijas). Par šādas tendences atbilstību liecina tiesnešu aptaujas anketu dati. Pie tam aptaujāto tiesnešu vairākums norāda, ka kandidāta programma jāapgūst katram (82,5%) (skat.7.tabulu).

²⁴ Vācijas Tieslietu ministrijas 1972.gada 20.janvāra Vispārīgie priekšraksti Nr.16 "Tiesnešu un prokuroru dienesta/ amata novērtējumam (nepublicēts materiāls); Vācijas Finanšu tiesas jurisdikcijas prasību profili (nepublicēts materiāls)

²⁵ Timothy William Waters. Atzinums par Latvijas Republikas likumprojektu "Tiesu varas likums" un likumprojektu "Grozījumi Latvijas Republikas Satversmē". Detalizēts pārskats, 2002.gada novembrī (nepublicēts materiāls) ; Atzinums par Latvijas Republikas Tiesu varas likuma projektu. Pasaules Banka. Richard E. Messick, Randi Ryterman, 2002.gada 30.septembrī (nepublicēts materiāls)

²⁶ LR likums "Par tiesu varu", <http://pro.nais.dati.lv>

²⁷ Likums "Grozījumi Latvijas Republikas Satversmē", "Tiesu varas likums", projekti 11.07.2002., likumu projektus izstrādājuši darba grupa tieslietu ministres Ingridas Labuckas vadībā (nepublicēts materiāls)

²⁸ Tieslietu ministrijas nolikums. Apstiprināts ar MK Noteikumiem

Nr.243, 29.04.2003., <http://www.vestnesis.lv>

6.tabula. TMC jāizstrādā kandidāta mācību programma

Atbilžu varianti	Skaits	Procenti
Jā	119	83,2
Nē	7	4,9
Grūti pateikt	14	9,8
Nav atbildes	3	2,1

7.tabula. Kam jāapgūst kandidāta programma?

Atbilžu varianti	Skaits	Procenti
Jebkuram kandidātam	118	82,8
Kam nav maģistra vai doktora grāda	7	4,9
Cits variants	3	2,1
Grūti pateikt	6	4,2
Nav atbildes	9	6,3

Pretendents maksā vai nemaksā mācību maksu. Tai jābūt samērīgai, lai neatraidītu potenciālos pretendētus materiālo apsvērumu dēļ no apmācības TMC (līdzīgi kā t.s. advokātu sagatavošanasursos Latvijas Juridiskajā centrā). Tiesnešu aptaujas dalībnieki norāda, ka vēlāmākā kandidātu apmācības forma ir klātienes maksas kursi (32,9%) (skat.8.tabulu), neklātienes apmācību atbalsta 26,6% tiesnešu, bet 9,8% aptaujāto atzīst, ka var pastāvēt arī citas apmācību formas (skat.8.tabulu).

8.tabula. Kādai jābūt tiesnešu mācību formai?

Atbilžu variants	Skaits	Procenti
Klātienes maksas kursi	47	32,9
Neklātienes formas	38	26,6
Citas formas	14	9,8
Grūti pateikt	20	14,0
Nav atbildes	24	16,8

Ja pretendents vēlas strādāt tiesā, kurā ir būtiski nodrošināt tiesneša esamību, viņš / viņa var tikt atbrīvoti no mācību maksas. To katrā konkrētā gadījumā izlemj TMC vadība pēc Augstākās Tiesas priekšsēdētāja un Tieslietu ministra kopīga ieteikuma.

Ja pretendents, kurš atbrīvots no mācību apmaksas, nenokārto kvalifikācijas eksāmenu, maksa par mācībām jāatmaksā 3g laikā (*variants: 1g laikā*), skaitot no dienas, kad kārtots eksāmens. Tiesneša amata pretendents savas saistības pret TMC noformē rakstiski.

Pretendenti var stažēties tiesā, kurā plāno strādāt, augstākās instances tiesā, kasācijas instances tiesā un Satversmes tiesā. Lietderīgi vismaz 10 dienas intensīvi iepazīties ar prokuratūras un advokatūras darbības specifiku, šo juridisko profesiju pārstāvju lomu tiesas procesā (civilprocesā, kriminālprocesā, administratīvajā procesā), pirmstiesas izmeklēšanā, ja personām nav iepriekšējas darba pieredzes šajās profesijās. Ieteikumu / lūgumu atļaut konkrētai personai stažēties kādā no minētajām vai visās institūcijās izsaka Augstākās Tiesas priekšsēdētājs / viņa

vietnieki vai attiecīgās apgabaltiesas priekšsēdētājs, vienojoties par noteiktu laiku ar institūciju vadību.

Komentārs: Šāds savas profesionālās apmācības paplašinājums topošajam tiesnesim nav obligāta prasība, bet var būt ieteikuma formā kā daļa no gatavošanās eksāmenam, jo tas dod ieskatu spēkā esošo tiesību aktos noteiktajās, t.sk. kā obligātās, procesa dalībnieku funkcijās. Minētais sekmē savstarpējas sapratnes un saskarsmes kultūras ievērošanu tiesas procesa laikā.

Laika ziņā ekonomiskāks ir tests, bet labāku priekšstatu par personu dod mutvārdu pārrunas (t.i. tiešs kontakts). Ieskatu, ka komisijas darbs varētu tikt dalīts šādi: testu (rakstiskā daļa) labo visi komisijas locekļi (tiek nodrošināta pretendenta anonimitāte un vērtētāja anonimitāte – testā pretendenta vārda un uzvārda daļa komisijas locekļiem nav zināma; komisijas locekļi vērtē darbu viens no otra atsevišķi, uzrakstot / izvēloties atbilstošo vērtējumu, par kuru citi komisijas locekļi nav informēti līdz gala rezultātu apkopošanai). Ar psihologu notiek mutvārdu pārrunas. Psihologa vērtējums pārējiem komisijas locekļiem un pretendentam līdz gala rezultātu apkopošanai nav zināms. Vērtējumu kopsumma veidojas no abiem komponentiem, t.i. kāds vērtējums vairāk, tas dod vai nedod tiesības pretendentam startēt nākošajā eksaminācijas posmā.

Pēc testa / pārrunu sekmīgas nokārtošanas, pretendents ir tiesīgs pieteikties tiesas stažiera skaitā. Stažēšanās laiku, ievērojot tiesneša kandidāta profesionālo sagatavotību, nosaka no 1 mēneša līdz 1 gadam. Pretendentus uz tiesas stažiera vietu aicina ar publikāciju oficiālā laikrakstā, nosakot konkrētu pieteikšanās termiņu (skat. Likumprojekta 40.p.). No šīs koncepcijas izriet, ka pretendenta formālo atbilstību izvērtē 1.posmā, bet pēc 2.posma rezultātiem komisija, ko izveido Tieslietu padome rekomendē / nerekomendē personu apstiprināšanai par tiesas stažieri. Atteikumu rekomendēt persona var pārsūdzēt Tieslietu padomei ²⁹(līdz Likumprojekta pieņemšanai un tā spēkā stāšanās – Tiesnešu konferencei).

Speciālistu un ekspertu sanāsmē 2003. gada 4.jūlijā Tieslietu ministrijas valsts sekretārs G.Kūtris izteica priekšlikumu, ka sludinājums oficiālā laikrakstā pretendentiem uz tiesnešu amatu vispār, nevis uz konkrētu tiesneša vietu, varētu būt izteikts 2 reizes gadā. Pretendents eksāmenam gatavojas patstāvīgi, t.sk. izmantojot maksas apmācību, ko piedāvā TMC vai citas juristu kvalifikācijas paaugstināšanai domātās programmas. Personas kārtā kvalifikācijas eksāmenu tad, kad ir konkrēta vakance un uz šo vakanci tiesīgi pretendēt vairāki juristi (tā veidojas veselīga konkurence). Tas pretendents, kurš vislabāk nokārtojis eksāmenu, tiek pieņemts par tiesas stažieri un iziet stažēšanos konkrētā tiesā un kļūst par tiesneša amata kandidātu.

Komentārs: Personas, kuras sekmīgi nokārtojušas kvalifikācijas eksāmenu, saglabā savas tiesības ieņemt nākošo vakanci 1g laikā no eksāmena nokārtošanas. Pēc 1 gada termiņa notecējuma eksāmens kārtojams atkārtoti.

No pretendentu zināšanu pārbaudes kvalifikācijas eksāmena formā atbrīvotas personas, kuras pēdējo 2 gadu (*variants: 1,5 gada / 1 gada*) laikā sekmīgi nokārtojušas prokurora eksāmenu vai eksāmenu uzņemšanai zvērinātu advokātu skaitā.

²⁹ Likums "Grozījumi Latvijas Republikas Satversmē", "Tiesu varas likums", projekti 11.07.2002., likumu projektus izstrādājuši darba grupa tieslietu ministres Ingridas Labuckas vadībā (nepublicēts materiāls)

No pretendentu zināšanu pārbaudes kvalifikācijas eksāmena formā atbrīvotas personas, kurām ir juridisko zinātņu doktora grāds, ja personai ir sasaiste ar juridisko praksi un/ vai studentu/ klausītāju izglītošanu tiesību jautājumos, t.sk. mācību grāmatu autori u.tml.

3.posms. Kvalifikācijas eksāmens

Kvalifikācijas eksāmens organizējams 1 mēneša (*variants: ne vēlāk kā 3 mēnešu.*) laikā pēc pretendentu saraksta publicēšanas vispārējai zināšanai oficiālā laikrakstā.

Par pretendentu tiesneša amatam uzskatāmas personas, kuras sekmīgi izturējušas 1. un 2. posma pārbaudījumus.

Kvalifikācijas eksāmena programmu izstrādā Tiesnešu kvalifikācijas kolēģija un to apstiprina Tiesnešu konference. Eksāmena jautājumi aptver svarīgākās tiesību nozares, Tiesnešu ētikas kodeksa kanonus, tiesu neatkarības principus un garantijas, lietu izskatīšanas pamatprincipus, starptautisko tiesu darbības reglamentāciju, cilvēktiesību pamatproblēmu izpratni, Eiropas Savienības tiesības un praktisko uzdevumu.

Pretendentam atbildes jā sagatavo rakstveidā, bet jāatbild mutiski. Praktiskais uzdevums izpildāms rakstiski. Programma publicējama vispārējai zināšanai oficiālā laikrakstā (“Latvijas Vēstnesis”).

Komentārs: Sākotnējās apmācības programmas, pēc kuras pretendents patstāvīgi gatavojas eksāmenam un kvalifikācijas eksāmena programma ir identiskas.

Pamatojoties uz rezultātu apkopojumu, Tiesnešu kvalifikācijas komisija rekomendē personu iecelšanai tiesneša amatā atbilstoši likuma prasībām (Likums 57.p., Likumprojekts 98.p.). Rekomendācija noformējama rakstveidā un tajā jāietver informācija par:

1. darba stāža specialitātē atbilstību normatīvo aktu prasībām;
2. *atzinumu par gatavošanos lietās (-u) izskatīšanai (lietišķums, rūpība, tiesu prakse studēšana, papildu dokumentu u.c. ziņu izprasīšana u.tml.); Nepieciešams, ja paredz stažēšanos kā tiesas stažierim (Likumprojekts 40.p.)*
3. prasmi atšķirt būtisko no nebūtiskā;
4. jaunāko tendenču / grozījumu likumdošanā pārzināšanu;
5. tiesību normu piemērošanas prakses apguves pakāpi;
6. tiesu darbības / organizācijas pamatprincipu izpratni;
7. tiesneša darba organizācijas principu izpratni;
8. tiesu neatkarības principu un garantiju izpratni;
9. lietu iztiesāšanas pamatprincipu izpratni;
10. spēju būt taisnīgam, objektīvam un bez aizspriedumiem;
11. spēju tikt galā ar situāciju izmaiņām un prasme pārvarēt pretestību;
12. procesuālo termiņu pārzināšanu un ievērošanu;
13. korektumu (saskarsmes kultūra) attieksmēs ar visiem procesa dalībniekiem, klātesošām personām;
14. prasmi atklāt, analizēt savas kļūdas, atzīt tās un izdarīt vajadzīgos secinājumus.

Komisija savu vērtējumu izsaka ballēs atbilstoši komisijas pieņemtajai vērtējuma sistēmai un ievērojot iepriekš saņemtos novērtējumus, kam tā pievieno savējo. Vērtējums, izmantojot E. Izermana sistēmu³⁰, bet labotu, ir :

- izcili atbilstošs = 12 balles = A
- teicami atbilstošs = 10 balles = B
- ļoti labi atbilstošs = 8 balles = C
- labi atbilstošs = 6 balles = D
- apmierinoši atbilstošs = 4 balles = E
- nepietiekami atbilstošs = 2 balles = F
- neatbilstošs = 0 ballu = G.

Pretendentam jāsaņem vismaz ½ novērtējums, kas nav zemāks par: no “labi atbilstošs” līdz “izcili atbilstošs”. Tātad 3.posmā – kvalifikācijas eksāmenā piedalās pretendents, kuram visās pozīcijās nav zemāka vērtējuma kā “labi atbilstošs” (visi “6”/ “D”).

Uzskatu, ka vērā ņemams starptautiskā eksperta P.Noonan ieteikums par to, ka pretendentam uz tiesneša amatu, jāparaksta t.s. atteikšanās no iebildumiem, ja komisija nolēmj veikt (*variants - vienmēr tiek veikta*) padziļināta pretendenta dzīves gājuma pārbaude:

1/ uzskaites pārbaude, lai konstatētu pretendenta sodāmības esamības/ neesamības faktu;

2/ iepriekšēju disciplināro sankciju piemērošanas faktu esamības/ neesamības pārbaude;

3/ nodokļu uzskaites pārbaude, lai noteiktu, vai pretendents ir iesniedzis visas paredzētās nodokļu deklarācijas un vai laikā ir samaksājis visus nodokļu parādus;

4/ pēc Tiesnešu kvalifikācijas komisijas locekļa pieprasījuma universitātes (valsts akreditētas augstskolas) sekmju lapas pārbaude.³¹

Komisijas lēmumu nerekomendēt pretendentu apstiprināšanai pirmo reizi tiesneša amatā var pārsūdzēt tiesnešu konferencē, kuras lēmums ir galīgs. Saskaņā ar Latvijas Republikas tiesnešu konferences nolikumu, kas apstiprināts 1997.g.18.aprīlī, konferences prerogatīva ir tiesnešu kvalifikācijas kolēģijas ievēlēšana (Nolikuma 1.p.2.d.4.pkt.).³² Būtiski no atklātuma principa ievērošanas prasības ir fakts, ka tiesnešu konference ir pašpārvaldes institūcija, kuras darbā piedalās LR tiesu un zemesgrāmatu nodaļu tiesneši un ka konferences sēdes noris atklāti, bet lēmumus pieņemt konference ir tiesīga tikai tad, ja tajā piedalās vairāk nekā puse no LR tiesnešu kopskaita (Nolikuma 1.p.1.d.,5.,8.p.).³³

Tiesu varas likuma (projekta) tendences pieļauj situāciju, ka atteikumu rekomendēt pretendentu apstiprināšanai pirmo reizi tiesneša amatam var pārsūdzēt Tieslietu padomē (Likumprojekts 30.p.) un tiesnešu konferencē (netieši izriet no Likumprojekta 89.p.).³⁴

³⁰ Эдгар Изерман. Назначение и повышение в должности судей. Эдгар Изерман. Оценочные признаки для “служебной аттестации” судей и прокуроров Нижней Саксонии. Конференции материалы, Rīga, 18.06.2001.g. (nepublicēti materiāli)

³¹ Patīcija Nūnana. Salīdzinošais ziņojums “Tiesnešu atlases, amatā iecelšanas un amatā paaugstināšanas kritēriji Latvijā”, 9.lpp. (nepublicēts materiāls)

³² Latvijas Republikas tiesnešu konferences nolikums, apstiprināts 18.04.1997.g. Normatīvo aktu krājums “Par tiesu iekārtu un tiesnešu darbību”, Rīga, Tiesu namu aģentūra, 1998, 63.-65.lpp.

³³ turpat

³⁴ Likums “Grozījumi Latvijas Republikas Satversmē”, “Tiesu varas likums”, projekti 11.07.2002., likumu projektus izstrādājis darba grupa tieslietu ministres Ingrīdas Labuckas vadībā (nepublicēts materiāls)

Pašreizējā laika periodā racionālāk būtu, ka atteikumu rekomendēt pretendentu apstiprināšanai pirmo reizi tiesnešu amatam var pārsūdzēt Augstākās Tiesas priekšsēdētājam 3 darba dienu laikā no atteikuma paziņošanas dienas rakstveidā. Augstākās Tiesas priekšsēdētājs pēc sūdzības saņemšanas nekavējoties uzdod 3 Augstākās Tiesas Senāta tiesnešiem pārbaudīt sūdzībā minētos faktus. Pārbaude izdarāma 5 darba dienu laikā, sniedzot informāciju par pārbaudes rezultātiem.

Personas ar iepriekšējo darba stāžu tiesneša amatā

Personas ar iepriekšējo darba stāžu tiesneša amatā kārto tikai kvalifikācijas eksāmenu. Ievērojot pretendenta pieredzi, kas gūta darbā tiesā, gatavošanās kvalifikācijas eksāmenam notiek individuāli.

Eksperts uzskata, ka nākotnē risināms ir jautājums par kopīgu mācību organizēšanu personām, kuras vēlas kļūt par tiesnešiem, prokuroriem, advokātiem, t.i. izglītošanās tiesu sistēmai piederīgiem juristiem kopumā, nevis vienai noslēgtai juridiskai profesijai- tikai tiesnešiem. Tas varētu nozīmēt, ka kvalifikācijas eksāmenu pieņem viena komisija, bet sadalījums pa juridiskajām profesijām notiek atbilstoši pretendentu gribas izpausmei. Tiesnešu aptaujas atbildes šās tendences nepieciešamību apstiprina.

9.tabula. Vai atbalstiet mācības kopā ar prokuroriem un advokātiem?

Atbilžu variants	Skaits	Procenti
Jā	66	46,2
Nē	39	27,3
Grūti pateikt	33	23,1
Nav atbildes	5	3,5

Nobeiguma noteikumi

Noteikumiem nav atpakaļejoša spēka.

Noteikumos līdzīgi kā citos normatīvos aktos var būt īpaši atrunāta kādu punktu piemērošanas kārtība.

Ja valstī sākotnēji ir saspringta situācija ar pretendentu piesaisti tiesnešu amatam reģionos vispār / atsevišķos reģionos, tad pielikumā šiem noteikumiem obligāti pievienojams saraksts, kurā ir šo konkrēto vietu uzskaitījums un norāde personām, kas pirmo reizi iesniedz dokumentus, lai pretendētu uz tiesneša amatu šajās minētajās vietās, un ja iesniegtie dokumenti atbilst likuma formālajām prasībām, veicamas pārrunas ar komisijas psihologu noteiktajā kārtībā un atbilstoši vispārējiem noteikumiem (šeit domāts – novērtējumam izvirzīto prasību ziņā) kārtojams kvalifikācijas eksāmens. Šajā gadījumā izpaliek komisijas vērtējums pirms kvalifikācijas eksāmena.

II SADAĻA. NOTEIKUMI TIESNEŠU KVALIFIKĀCIJAS KLAŠU PIEŠĶIRŠANAI UN APSTIPRINĀŠANAI AMATĀ

Pašreizējās situācijas apraksts

Venēcijas komisija, kas savu atzinumu Nr. 218/ 2002 veidoja, pamatojoties uz Rūnes Lavina (Zviedrija), Hannas Suhockas (Polija) un Hjorturas Torfasona (Islande) pētījumu, tā rekomendāciju 70.pkt. 6.apakšpunktā norādījusi, ka skaidri jānosaka tiesnešu iecelšanas kritēriji.³⁵

Šobrīd par sākotnējo rajona (pilsētu) tiesu un apgabaltiesas tiesnešu atlasī atbildīgs ir tieslietu ministrs, kurš izsaka vērtējumu – iecelt personu tiesneša amatā, pamatojoties uz Tiesnešu kvalifikācijas kolēģijas atzinumu (skat. Likums 57.p., pēc Likumprojekts – Tieslietu padome, 30., 43.p.). Augstākās tiesas tiesnešus ieceļ amatā pēc Augstākās Tiesas priekšsēdētāja priekšlikuma, pamatojoties uz Tiesnešu kvalifikācijas kolēģijas atzinumu (Likums 57.,59.p., Likumprojekts 30.,43.-45.p.).³⁶

10.tabula. Vai kvalifikācijas klašu piešķiršanas kārtību nosaka Tieslietu ministrs ar Augstākās tiesas priekšsēdētāju?

Atbilžu variants	Skaits	Procenti
Jā	39	27,3
Nē	18	12,6
Grūti pateikt	45	31,5
Nav atbildes	41	28,7

Spēkā esošās tiesību normas paredz, ka rajona (pilsētas) tiesas tiesnesi pēc tieslietu ministra priekšlikuma amatā uz 3 gadiem ieceļ Saeima. Pēc trim amatā nostrādātiem gadiem rajona (pilsētas) tiesas tiesnesi pēc tieslietu ministra priekšlikuma, pamatojoties uz Tiesnešu kvalifikācijas kolēģijas atzinumu, Saeima apstiprina amatā bez pilnvaru ierobežojuma. Likums pieļauj atkārtotu terminētu (uz laiku līdz 2 gadiem) iecelšanu amatā, pēc kuru notecējuma tiesnesi apstiprina amatā bez pilnvaru termiņa ierobežojuma vai atkārtotai iecelšanai / apstiprināšanai amatā neizvirza (Likums 60.p., 107.p. 2.d.1.pkt., Likumprojekts 43.p.).³⁷

Apgabaltiesas tiesnesi Saeima amatā apstiprina bez pilnvaru termiņa ierobežojuma pēc tieslietu ministra priekšlikuma (Likums 61.p., Likumprojekts 44.p.)³⁸. Spēkā esošā Likuma 53.p. paredz, ka uz apgabaltiesas tiesneša amatu var pretendēt:

- 1/ rajona (pilsētas) tiesas tiesnesis ar 3.kvalifikācijas klasi;
- 2/ zemesgrāmatu nodaļas tiesnesis ar 3.kvalifikācijas klasi;
- 3/ persona, kurai ir 10 g kopējais darba stāžs augstskolas tieslietu specialitātes akadēmiskā personāla, zvērināta advokāta, prokurora vai līdz 1994.g.30.jūnijam prokurora vietnieka, prokurora palīga vai prokuratūras izmeklētāja amatā, nokārtojot 3. kvalifikācijas klases eksāmenu.

³⁵ Eiropas Komisija demokrātijas veicināšanai ar likuma spēku (Venēcijas komisija). Atzinums par Latvijas Tiesu varas likuma projektu un ar to saistītajiem Satversmes grozījumiem. Strasbūra, 2002.gada 29.oktobris, atzinums Nr.218/2002

³⁶ LR likums "Par tiesu varu", <http://pro.nais.datu.lv>; Likums "Grozījumi Latvijas Republikas Satversmē", "Tiesu varas likums", projekti 11.07.2002., likumu projektus izstrādājusi darba grupa tieslietu ministres Ingridas Labuckas vadībā (nepublicēts materiāls)

³⁷ turpat

³⁸ turpat

Augstākās tiesas tiesnesi amatā apstiprina bez pilnvaru termiņa ierobežojuma Saeima pēc Augstākās Tiesas priekšsēdētāja priekšlikuma. (Likums 62.p.,Likumprojekts 44.p.³⁹). Spēkā esošā Likuma 54.,59.p. Augstākās Tiesas tiesneša amata pretendētājam izvirza prasības:

- 1/ rajona (pilsētas) tiesas tiesnesis ar 2.kvalifikācijas klasi;
- 2/ apgabaltiesas tiesas tiesnesis ar 2.kvalifikācijas klasi;
- 3/ persona, kurai ir 15 g darba stāžs augstskolas tieslietu specialitātes akadēmiskā personāla, zvērināta advokāta vai prokurora amatā, nokārtojot 2.kvalifikācijas klases eksāmenu.

Saskaņā ar Likumprojekta 43.-45.p. nākotnē plānots atbildību par tiesnešu kandidātu izvirzīšanu no Tieslietu ministrijas nodot Tieslietu padomei. Likumprojekta 28.p. definēts, ka Tieslietu padome ir neatkarīga institūcija, kas pārstāv un organizatoriski vada tiesu varu un sastāv no 13 locekļiem (Likumprojekts 29.p.). Tieslietu padome izvirza tiesnešu kandidātus, pamatojoties uz tiesnešu kvalifikācijas kolēģijas atzinumu. Novērtējumu dod Tieslietu padomes izveidota komiteja. Bez tam, Likumprojekts neparedz kvalifikācijas klašu pastāvēšanu, tādēļ šāda prasība paredzama atbilstoši jaunajam likuma nostādņēm.⁴⁰

Saskaņā ar Hartas 1.3.,2.1.,3.1.pkt. un Rekomendācijas 1.principa 2.c. lēmums par personas atlasīti tiesneša amatam jāpieņem no izpildvaras un likumdošanas varas neatkarīgai institūcijai, kuras sastāvā vismaz 1/2 ir tiesneši, kurus ievēlējuši paši tiesneši.⁴¹ Tādējādi likumdošanas ceļā jānostiprina Tieslietu padomes vai citas tiesību normās paredzētās institūcijas eksaminācijas komisijas neatkarība no likumdošanas varas un izpildvaras institūcijām.

Komentārs : Uzskatu, ka šeit jāstrādā tai pašai komisijai, kas pieņem kvalifikācijas eksāmenu no personām, kuras pirmo reizi kārtā eksāmenu nolūkā uzsākt tiesneša karjeru. Komisijas sastāvā kvalifikācijas klašu piešķiršanai varētu neaicināt psihologu. Pieļaujams, ka strādā cita komisijas, kas izveidota atbilstoši starptautiskajiem principiem un valstī spēkā esošajiem tiesību aktiem.

Veidojot komisiju, jāņem vērā Monitoring the EU Accession Process ietvertā norāde par to, ka Latvijā Tiesnešu kvalifikācijas kolēģijā nav citu juridisko profesiju un sabiedrības pārstāvju.⁴² Šajā kontekstā jāattīsta Likuma 93.p. saturs, kurš paredz, ka Tiesnešu kvalifikācijas kolēģijā darbojas:

- 2 Augstākās Tiesas Senāta tiesneši;
- 1 Augstākās Tiesas Civillietu tiesu palātas tiesnesis;
- 1 Augstākās Tiesas Krimināllietu tiesu palātas tiesnesis;
- 2 apgabaltiesu tiesneši;
- 2 rajona (pilsētu) tiesu tiesneši;
- 2 zemesgrāmatu nodaļu tiesneši.

³⁹ LR likums "Par tiesu varu",<http://pro.nais.datu.lv> ; Likums"Grozījumi Latvijas Republikas Satversmē", "Tiesu varas likums",projekti 11.07.2002.,likumu projektus izstrādājusi darba grupa tieslietu ministres Ingrīdas Labuckas vadībā (nepublicēts materiāls)

⁴⁰ Likums"Grozījumi Latvijas Republikas Satversmē", "Tiesu varas likums",projekti 11.07.2002.,likumu projektus izstrādājusi darba grupa tieslietu ministres Ingrīdas Labuckas vadībā (nepublicēts materiāls)

⁴¹ Eiropas harta" Par tiesneša statusu",<http://www.ltb.lv>; EP MK Rekomendācija Nr.R (94)12 "Par tiesnešu neatkarību, efektivitāti un uzdevumu",<http://www.ttc.lv>

⁴² Monitoring the EU Accession Process: Judicial Capacity,2002, Country Report, Open Society Institute EU Accession Monitoring programm,32.lpp.

Kopā 10 kolēģijas locekļi.⁴³

Komentārs : Ja komisija lēmumus pieņem ar vienkāršu balsu vairākumu, tad lēmuma pieņemšanas process, balsīm daloties uz pusēm, varētu būt problemātisks.

Ar padomdevēja tiesībām var piedalīties:

- Saeimas Juridiskās komisijas priekšsēdētājs;
- Tieslietu ministrs;
- Ģenerālprokurors;
- Augstākās Tiesas priekšsēdētājs;
- LU Juridiskās fakultātes dekāns vai pilnvarota persona;
- Policijas Akadēmijas rektors vai pilnvarota persona;
- Latvijas Tiesnešu biedrības valdes pilnvarots pārstāvis

Kopā 7 personas.⁴⁴

Līdzīga rakstura nepilnības ir Likumprojekta 85.p.2.,3.d., kurā norādīts Tiesnešu kvalifikācijas kolēģijas nākotnes sastāvs:

- 1 Augstākās Tiesas Civillietu senāta tiesnesis;
- 1 Augstākās Tiesas Krimināllietu senāta tiesnesis;
- 1 Augstākās Tiesas Administratīvo lietu senāta tiesnesis;
- 2 apgabaltiesu tiesneši;
- 2 rajonu (pilsētu) tiesu tiesneši;
- 2 administratīvo tiesu tiesneši;
- 1 Administratīvās apelācijas tiesas tiesnesis;
- 1 zemesgrāmatu nodaļas tiesnesis.

Kopā 11 locekļi.

Ar padomdevēja tiesībām var piedalīties:

- Saeimas Juridiskās komisijas priekšsēdētājs;
- Tieslietu ministrs;
- Ģenerālprokurors;
- Augstākās Tiesas priekšsēdētājs;
- Akreditētu augstskolu, kurās iegūst juridisko kvalifikāciju, rektori vai juridisko fakultāšu dekāni vai minēto personu pilnvaroti pārstāvji;
- Latvijas Tiesnešu biedrības valdes pilnvarots pārstāvis.⁴⁵

Skaits nav zināms, jo augstskolu akreditācija dažādos gados var atšķirties.

Secinājums – nav ievērotas starptautisko dokumentu nostādnes, rekomendācijas par citu juridisko profesiju pārstāvju dalību kolēģijas darbā.⁴⁶

⁴³ LR likums "Par tiesu varu", <http://pro.nais.dati.lv>

⁴⁴ turpat

⁴⁵ Likums "Grozījumi Latvijas Republikas Satversmē", "Tiesu varas likums", projekti 11.07.2002., likumu projektus izstrādājusi darba grupa tieslietu ministres Ingrīdas Labuckas vadībā (nepublicēts materiāls)

⁴⁶ Monitoring the EU Accession Process: Judicial Capacity, 2002, Country Report, Open Society Institute EU Accession Monitoring programm, 32., 121.-136.lpp.; Timothy William Waters. Atzinums par Latvijas Republikas likumprojektu "Tiesu varas likums" un likumprojektu "Grozījumi Latvijas Republikas Satversmē". Detalizēts pārskats, 2002. gada novembrī, komentārs 14. nodaļai, (nepublicēts materiāls)

11.tabula. Kādu institūciju pārstāvju piedalīšanos Tiesnešu kvalifikācijas kolēģijas darbā Jūs atbalstiet?

Atbilžu variants	Skaits	Procenti
No Tieslietu ministrijas	74	51,7
No Ģenerālprokuratūras	6	4,2
No advokatūras pārstāvjiem	2	1,4
Neatbalstītu šo pārstāvju piedalīšanos	53	37,1

12.tabula. Kādā statusā Jūs atbalstītu Tieslietu ministrijas pārstāvja piedalīšanos Tiesnešu kvalifikācijas kolēģijā?

Atbilžu variants	Skaits	Procenti
Padomdevēja tiesības	78	54,5
balsttiesības	8	5,6
Neatbalstu piedalīšanos	19	13,3
Nav atbildes	38	26,6

13.tabula. Kādā statusā Jūs atbalstītu Ģenerālprokuratūras pārstāvja piedalīšanos Tiesnešu kvalifikācijas kolēģijā?

Atbilžu variants	Skaits	Procenti
Padomdevēja tiesības	32	22,4
Balsttiesības	3	2,1
Neatbalstu piedalīšanos	51	35,7
Nav atbildes	57	39,9

Tiesnešu – aptaujas dalībnieku- atbildes liecina, ka tiesnešiem nav pilnīgas izpratnes par nevalstisko organizāciju dalības nozīmi Tiesnešu kvalifikācijas kolēģijas darbā, t.sk. ievērojot faktu, ka šai kolēģijai ir būtiska nozīme kvalifikācijas eksāmena pieņemšanā (skat. 14.tabulu).

14.tabula. Kādā statusā Jūs atbalstītu advokatūras pārstāvja piedalīšanos Tiesnešu kvalifikācijas kolēģijā?

Atbilžu variants	Skaits	Procenti
Padomdevēja tiesības	23	16,1
Balsttiesības	1	0,7
Neatbalstu piedalīšanos	57	39,9
Nav atbildes	62	43,4

Uzskatu, ka prokuratūra, advokatūra, mācību iestādes, Tieslietu ministrija var deleģēt darbam Tiesnešu kvalifikācijas kolēģijā (nākotnē Tieslietu padomes komisijā) vairākas personas, bet sēdē piedalās tikai viens pārstāvis. Nejausības princips nosaka, kurš konkrēti pārstāvis piedalās kolēģijas darbā.

Obligātai vajadzētu būt prasībai, ka kolēģija ir lemttiesīga / eksāmenu vērtēt tiesīga, ja tās darbā piedalās ne mazāk kā 3/4 no komisijas locekļu skaita, ieskaitot citu juridisko profesiju pārstāvjus un ievērojot prasību, ka vismaz 1/2 jābūt tiesnešiem.

Komentārs : Ekspertam nav skaidra padomdevēja loma, ja pārstāvis nevar balsot un tādējādi izteikt savu / savas institūcijas pārstāvēto viedokli.

Tiesnešu kvalifikācijas kolēģija ir tiesnešu pašpārvaldes institūcija, kuras uzdevums ir nostiprināt tiesnešu profesionālo neatkarību, t.sk. atestēt tiesnešus un piešķirt viņiem kvalifikācijas klasi (Likums 93.,94.p.3.,4.pkt., Likumprojekts 85.p.1.d.⁴⁷). Kolēģijas pilnvaras ir ļoti būtiskas – novērtēt katru pirmo reizi izvirzīta kandidāta sagatavotību tiesneša amatam un pieņemt tiesneša kvalifikācijas eksāmenu (Likums 94.p.1.pkt., Likumprojekts 86.p.1.pkt.⁴⁸). 1.posmā Kolēģija un pārstāvji izskata un novērtē pretendentu formālo atbilstību (ja nav 2 atšķirīgas komisijas) tiesneša amata kandidāta statusam, t.i. vai iesniedzējs atbilst minimālajām likumā noteiktajām kvalifikācijas prasībām vakantajai (-ām) tiesnešu vietām (Likums 7.nodaļa, Likumprojekta 6.,7. nodaļa⁴⁹).

2.posmā Kolēģija un pārstāvji jau eksaminācijas komisijas statusā izvērtē pretendenta atbilstību tikt pieļautam kvalifikācijas eksāmena kārtīšanai (skat. šā darba 8.-14.lpp.).

Tiesnesim pēc atestācijas nokārtošanas var piešķirt 5.,4.,3.,2.,1.kvalifikācijas klasi. Likuma 98.p. (redakcija spēkā ar 01.07.2003.g.) noteikta kārtība, kādā piešķiramas kvalifikācijas klases tiesnešiem:

- 5.kv.klasi pēc 3 amatā nostrādātiem gadiem;
- 4.kv.klasi pēc 3 amatā ar 5.kv.klasi nostrādātiem gadiem;
- 3.kv.klasi pēc 4 amatā ar 4.kv.klasi nostrādātiem gadiem;
- 2.kv.klasi pēc 5 amatā ar 3.kv.klasi nostrādātiem gadiem;
- 1.kv.klasi pēc 5 amatā ar 2.kv.klasi nostrādātiem gadiem.⁵⁰

Tātad kopējais gadu skaits, lai iegūtu 1.kvalifikācijas klasi ir 20 tiesneša amatā nostrādāti gadi. Ja tiesnesis amatā ar zemāku kvalifikācijas klasi nostrādājis 2/3 no šai klasei paredzētā laika un nokārtojis nākošās kvalifikācijas klases iegūšanai paredzēto kvalifikācijas eksāmenu, viņam var piešķirt augstāku kvalifikācijas klasi ātrāk, nekā likumā noteiktajā vispārējā termiņā.

Likums (98.p.) pilnvaro Tieslietu ministru un Augstākās Tiesas priekšsēdētāju kopīgi noteikt :

- 1/ tiesnešu atestācijas kārtību ;
- 2/ kvalifikācijas eksāmenu kārtīšanas kārtību ;
- 3/ kvalifikācijas klašu piešķiršanas kārtību.

Pašreizējā likuma 120.p. tiesneša kvalifikācijas klasi saista ar noteiktu piemaksu par to (5.kvalifikācijas klasei tā ir 7 % no mēneša amatalgas; 4. kvalifikācijas klasei – 14 % ; 3.kvalifikācijas klasei – 21 % ; 2. kvalifikācijas klasei – 28 % ; 1. kvalifikācijas klasei – 35 %).

Tajā pašā laikā Likums (98.p.) paredz diskriminējošus noteikumus par tiesnešu iespējām iegūt augstāku kvalifikācijas klasi, jo rajona (pils.) tiesas tiesnesim var piešķirt 5.-2.kvalifikācijas klasi; apgabaltiesas tiesnesim 3.- 1.kvalifikācijas klasi; zemesgrāmatu nodaļu tiesnesim 5.-3.kvalifikācijas klasi. Uzskatu, ka šāda situācija ir pretrunā LR Satversmes 91.,106.,107.p., Pamatprincipu 10.principam, Hartas

⁴⁷ LR likums “Par tiesu varu”,<http://pro.nais.dati.lv> ;Likums”Grozījumi Latvijas Republikas Satversmē”,”Tiesu varas likums”,projekti 11.07.2002.,likumu projektus izstrādājusī darba grupa tieslietu ministres Ingrīdas Labuckas vadībā (nepublicēts materiāls)

⁴⁸ turpat

⁴⁹ turpat

⁵⁰ LR likums “Par tiesu varu”,<http://pro.nais.dati.lv>

18.tabula. Vai bijāt apmierināts ar savu stažēšanos?

Atbilžu variants	Skaits	Procenti
Apmierina	12	48
Drīzāk apmierina	6	24
Drīzāk neapmierina	2	8
Grūti pateikt	1	4
Nav atbildes	4	16

Viens respondents bija atzīmējis, ka ir neapmierināts ar stažēšanos, jo katrā vietā tā ir pārāk īsa.

Starptautiskais eksperts P.Noonan atzīst, ka pārbaudes laikam ir jābūt, taču tam jābūt strikti noteiktam, t.i. ierobežotam laika posmā⁵⁴ Šajā sakarībā vērā ņemamas ir starptautiskās nostādnes, kas paustas Pamatprincipu 10.,11.principos, Hartas 1.3.,3.1.-3.4.,4.1. noteikumos, Rekomendācijas 3.principa 1.pkt.b,c apakšpkt.⁵⁵ Nosacīta šo noteikumu piemērošana vērojama Likuma 7.nodaļā, Likumprojekta 36.p.4.pkt.,40.p.⁵⁶

Eksperts uzskata, ka kvalifikācijas eksāmens tiesneša amata ieņemšanai kārtojams pirms stažēšanās un iecelšanas tiesneša amatā, ko dara Saeima.

Ja persona iecelta par tiesas stažieri atbilstoši Likumprojekta 54.-1 p. izpratnei, tad eksāmenu kārtu pēc stažēšanās laika un šī stažēšanās nav identiska tai, par kuru runāts kā par sagatavošanās daļu kvalifikācijas eksāmenam. Tad tā kļūst nevajadzīga vai ir personas papildus iniciatīva nolūkā labāk iepazīt tiesas darbu un ar tiesas spriešanu saistīto citu personu profesionālo darbību.

Stažēšanās kā apmācības / kvalifikācijas celšanas forma domāta jauniešiem tiesnešiem, t.i. personām, kuras jau strādā tiesā, sākumā veicot mazāk sarežģītu lietu iztiesāšanu, kā arī pieredzējušākā tiesneša palīga pienākumus. Domājams, šāda stažēšanās izpratne atbilst Hartas 2.3.,4.4.pkt.⁵⁷ Savukārt, saskaņā ar Likumprojekta 40.p. tiesas stažiera statuss saistīts ar profesionālo sagatavošanos tieši tiesneša amatam un ar personu, kurai ir atbilstoša kvalifikācija, pieredze un spējas tiesneša amatam, slēdz darba līgumu uz stažēšanās laiku. Lai kārtotu kvalifikācijas eksāmenu, stažierim jāsaņem pozitīvs novērtējums par savu darbību stažēšanās laikā.⁵⁸

Šobrīd rajona (pilsētas) tiesneši, kas sekmīgi pabeiguši stažēšanos, kārtu kvalifikācijas eksāmenu, vai kārtu pārbaudījumu 3.kvalifikācijas klases (apgabaltiesas tiesneša amatam) un 2. kvalifikācijas klases (Augstākās Tiesas tiesneša amatam) iegūšanai (skat. Likuma 52.-54.p.).⁵⁹ Diemžēl eksāmenam nav

⁵⁴ Patrīcija Nūnana.Salīdzinošais ziņojums "Tiesnešu atlases,amatā iecelšanas un amatā paaugstināšanas kritēriji Latvijā",4., 9.-11.lpp. (nepublicēts materiāls)

⁵⁵ Tiesu neatkarības pamatprincipi.<http://pro.nais.dati.lv> ; Eiropas harta " Par tiesneša statusu".<http://www.ltb.lv> ; Eiropas Padomes Ministru Komitejas 1994.g.13.oktobra Rekomendācija Nr.R (94)12 "Par tiesnešu neatkarību,efektivitāti un uzdevumu".<http://www.ttc.lv>

⁵⁶LR likums "Par tiesu varu",<http://pro.nais.dati.lv> ; Likums"Grozījumi Latvijas Republikas Satversmē", "Tiesu varas likums",projekti 11.07.2002.,likumu projektus izstrādājusi darba grupa tieslietu ministres Ingrīdas Labuckas vadībā (nepublicēts materiāls)

⁵⁷ Eiropas harta " Par tiesneša statusu".<http://www.ltb.lv>

⁵⁸ Likums"Grozījumi Latvijas Republikas Satversmē", "Tiesu varas likums",projekti 11.07.2002.,likumu projektus izstrādājusi darba grupa tieslietu ministres Ingrīdas Labuckas vadībā (nepublicēts materiāls)

⁵⁹LR likums "Par tiesu varu",<http://pro.nais.dati.lv>

rakstveida sadaļas, nav psiholoģiskā testa, kas nosaka atbilstību tiesneša darbam. Tajā pašā laikā tiesības rekomendēt vai nē tiesnesi iecelšanai amatam ir tieslietu ministram vienam pašam (Likuma 57.p.).⁶⁰

Apstiprināšana amatā un paaugstināšana amatā

Ar apstiprināšanu amatā saprot zemākas instances tiesas tiesneša vai personas, kura atbilst likuma (Likums 53.,54.,54.-1,55.,57.,59.p., Likumprojekts 30., 38.,44.,45.p.⁶¹) prasībām, akceptēšana apgabaltiesas vai Augstākās Tiesas tiesneša amatā. Šobrīd nav kritēriju, kāpēc konkrēta persona tiek izvēlēta iecelšanai / apstiprināšanai augstākas tiesas tiesneša amatā⁶²

Ar paaugstināšanu amatā saprot:

- 1/ apstiprināšanu administratīvā amata veikšanai;
- 2/ iecelšanu augstākas tiesas tiesneša amatā.

Paaugstināšana amatā ir atbilstoša starptautiskiem noteikumiem tikai tad, ja tiek ievēroti Pamatprincipu 13.princips, Hartas 4.1.princips, Rekomendāciju 3.principa 1.a,b,c.⁶³

Atbilstoši likuma normām rajona (pilsētu) tiesu priekšsēdētāju un vietnieku iecel uz 5 gadiem tieslietu ministrs pēc tiesnešu kvalifikācijas kolēģijas atzinuma (Likums 33.p., pēc Likumprojekta koncepcijas Tieslietu ministra pilnvaras par iecelšanu nodotas Tieslietu padomei un tās funkcijās ietilpst rajona (pilsētu) tiesu priekšsēdētāju, zemesgrāmatu nodaļu priekšnieku, administratīvo tiesu priekšsēdētāju, apgabaltiesu priekšsēdētāju un Administratīvās apelācijas tiesas priekšsēdētāju iecelšana).⁶⁴

Apgabaltiesas priekšsēdētāju iecel Saeima uz 5 gadiem pēc tieslietu ministra un Augstākās Tiesas priekšsēdētāja kopīga priekšlikuma, pamatojoties uz tiesnešu kvalifikācijas kolēģijas atzinuma (Likums 40.p.,Likumprojekts – Tieslietu padome, 19.p.). Apgabaltiesas priekšsēdētāja vietniekus uz 5 gadiem iecel tieslietu ministrs, pamatojoties uz tiesnešu kvalifikācijas kolēģijas atzinumu (Likums 41.p.,Likumprojekts –Tieslietu padome, paplašinot vietnieku uzskaitījumu ar rajona (pilsētas) tiesas priekšsēdētāja vietnieku, administratīvās tiesas priekšsēdētāja vietnieku, Administratīvās apelācijas tiesas priekšsēdētāja vietnieku, 19.p.2.d.).⁶⁵

Augstākās Tiesas priekšsēdētāju uz 7 gadiem pēc Augstākās Tiesas Plēnuma ierosinājuma apstiprina Saeima (Likums 50.p.,Likumprojekts – pēc Tieslietu padomes priekšlikuma, 25.p.1.d.).⁶⁶

⁶⁰ LR likums “Par tiesu varu”,<http://pro.nais.dati.lv>

⁶¹LR likums “Par tiesu varu”,<http://pro.nais.dati.lv> ; Likums”Grozījumi Latvijas Republikas Satversmē”, ”Tiesu varas likums”,projekti 11.07.2002.,likumu projektus izstrādājusi darba grupa tieslietu ministres Ingridas Labuckas vadībā (nepublicēts materiāls)

⁶² Monitoring the EU Accession Process: Judicial Capacity,2002, Country Report, Open Society Institute EU Accession Monitoring programm,127.lpp.

⁶³ Tiesu neatkarības pamatprincipi.<http://pro.nais.dati.lv> ; Eiropas harta “ Par tiesneša statusu”.<http://www.ltb.lv> ; Eiropas Padomes Ministru Komitejas 1994.g.13.oktobra Rekomendācija Nr.R (94)12 “Par tiesnešu neatkarību,efektivitāti un uzdevumu”.<http://www.ttc.lv>

⁶⁴ LR likums “Par tiesu varu”,<http://pro.nais.dati.lv> ; Likums”Grozījumi Latvijas Republikas Satversmē”, ”Tiesu varas likums”,projekti 11.07.2002.,likumu projektus izstrādājusi darba grupa tieslietu ministres Ingridas Labuckas vadībā (nepublicēts materiāls)

⁶⁵ turpat

⁶⁶ turpat

19.tabula. Kā ieguvāt tiesas priekšsēdētāja amatu?

Atbilžu variants	Skaits	Procenti
Administratīvs rīkojums	28	80
Kolektīva lūgums	1	2,9
Cits variants	5	14,3
Nav atbildes	1	2,9

Tie, kas norādījuši “Cits variants”, bija atbildējuši sekojoši.

20.tabula

Atbilžu variants	Skaits
Pats pieteicos amatam	1
Tiesnešu pilnsapulces lēmums	1
Saeimas lēmums	1
Iepriekšējā TP aizgāja pensijā	1

Aptaujas dati liecina, ka vairākumā gadījumu (80%) tiesas priekšsēdētāja amats iegūts, pamatojoties uz administratīvu rīkojumu. Tikai 2,9 % kolektīvs izteicis lūgumu par personas apstiprināšanu tiesas priekšsēdētāja amatā (skat.19.,20.tabulas). Minētā situācija nav atbilstoša, jo kolektīva viedoklis ir būtisks, t.sk. labas darba organizācijas veidošanai tiesā. Pie tam tiesas priekšsēdētājs apveltīts ar varas pilnvarām, piemēram, tiesībām dot atzinumu par tiesneša darbu tiesnešu kvalifikācijas kolēģijai, Tieslietu ministrijai un citām ar likumu noteiktām institūcijām.⁶⁷

Kvalifikācijas klašu piešķiršana tiesnešiem

Situācija, kāda izveidojusies šobrīd, apliecina, ka nav kritēriju, pēc kuriem vērtē tiesnešu darbu. Lai pieņemtu lēmumu par nākošās kvalifikācijas klases piešķiršanu, Tiesnešu kvalifikācijas kolēģija iepazīstas ar konkrētā tiesneša personālo lietu, saņem tiesneša raksturojumu un atsauksmes par tiesneša darbu, kā arī iesniegumu par nākošās kvalifikācijas klases piešķiršanu.⁶⁸

⁶⁷ Instrukcija “Apgabaltiesas priekšsēdētāja darbības kārtība”, apstiprināta 03.02.1998.g, 6.8.pkt.; Instrukcija “Rajona(pilsētas) tiesas priekšsēdētāja darbības kārtība”, apstiprināta 24.11.1997.g.,6.8.pkt. Abas skat. Normatīvo aktu krājums” Par tiesu iekārtu un tiesnešu darbību”, Rīga, Tiesu namu aģentūra,1998,72.-76.,77.-82.lpp.

⁶⁸ Nolikums”Par tiesnešu kvalifikācijas kolēģiju un tiesnešu atestācijas kārtību”, apstiprināts 23.04.1999.g.,4.sadaļa (nepublicēts materiāls) ; Monitoring the EU Accession Process: Judicial Capacity,2002, Country Report, Open Society Institute EU Accession Monitoring programm,128.lpp.

21.tabula. Kritēriji kvalifikācijas klases piešķiršanai

Atbilžu varianti	Skaitis	Procenti
profesionālās zināšanas	77	81.91
apelācijā izskatīto lietu analīze	46	48.94
visu lietu izvērtēšana	47	50.00
darba stāžs	69	73.40
piedalīšanās TMC mācībās	64	68.09
pastāvīga kvalifikācijas celšana	41	43.62
ieguldījums tiesību zinātnē	12	12.77
amatpersonu raksturojumi	53	56.38
cits kritērijs	1	1.06
Nav atbildes	2	2.13

Sabiedrībai un citu juridisko profesiju pārstāvjiem nav informācijas par tiesnešiem, kurus virza kvalifikācijas klases paaugstināšanai, pirms izvirzīšanas šai procedūrai. Juridisko profesiju pārstāvjiem un sabiedrībai nav iespēju izteikt viedokli par tiesnesi, kurš izvirzīts nākošās kvalifikācijas klases piešķiršanai.⁶⁹ Domāju, ka Tiesnešu kvalifikācijas kolēģijas lēmums par tiesnešu atestāciju un kvalifikācijas klases piešķiršanu jāpublisko, piemēram publicējot informāciju oficiālā laikrakstā (*variants – sabiedrībai plaši pieejamā saziņas līdzeklī*).

Pašreizējā likuma “Par tiesu varu” normas nepieļauj situāciju, ka personai, kura sekmīgi nokārtojusi kvalifikācijas eksāmenu, tiek piešķirta zemākā, t.i. 5.kvalifikācijas klase, kas apliecina personas profesionālo atbilstību tiesneša amatam. Uzskatu, ka minētais ir pretrunā LR Satversmes 106.,107.p. un ierobežojumi, kas šādā veidā noteikti jaunieceltajam tiesnesim neatbilst LR Satversmes 116.p. saturam, saskaņā ar kuru personas tiesības, kas noteiktas Satversmes 96.,97.,98.,100.,102.,103.,106. un 108.p., var ierobežot likumā paredzētajos gadījumos, lai aizsargātu citu cilvēku tiesības, demokrātisko valsts iekārtu, sabiedrisko drošību, labklājību un tikumību. Uzskatu, ka norādītie fakti ir pretrunā ANO “Vispārējās cilvēku tiesību deklarācijas” 1.,23.p. un ANO “Starptautiskā pakta par ekonomiskajām, sociālajām un kultūras tiesībām” 6.,7.p.⁷⁰

Likuma “Par tiesu varu” grozījumi (spēkā ar 01.07.2003.g.) nesekmē jaunieceltā / jaunapstiprinātā tiesneša apziņu, ka persona ir atbilstoša šim darbam, kaut arī nokārtots kvalifikācijas eksāmens un izpildīts stažēšanās uzdevums. Saskaņā ar likuma grozījumiem, kas ir spēkā no 2003.gada 1.jūlija, persona tikai pēc trim tiesneša amatā nostrādātiem gadiem vai nostrādātām 2/3 no tā laika, kas minēts likumā (3 gadi) un kvalifikācijas eksāmena nokārtošana (Likuma 98.p.2.d.) var saņemt 5.kvalifikācijas klasi. Minētā situācija nenostiprina drošības sajūtu un pārliecību par saviem spēkiem, kas tiesnesim kā neatkarīgi lemttiesīgai personai ir nepieciešama. Tas nav saskaņā ar likuma prasību par tiesneša neatkarību, jo tiesnesis bez kvalifikācijas klases visu laiku jutīsies atkarīgs, mazākais no tām amatpersonām, kuras ir tiesīgas ierosināt kvalifikācijas klases piešķiršanu. Pie tam nevar izslēgt procesuāla rakstura ekscesus, piemēram, noraidījumu, ko labam, profesionālam tiesnesim piesaka puses, sūdzētājs vai tiesājamais. Saskaņā ar

⁶⁹Monitoring the EU Accession Process: Judicial Capacity,2002, Country Report, Open Society Institute EU Accession Monitoring programm,129.lpp.

⁷⁰ Latvijas Republikas Satversme. <http://pro.nais.dati.lv>; Cilvēka tiesības.Starptautisko līgumu krājums I sējums (Pirmā daļa).Universālie līgumi.Apvienotās Nācijas.Ņujorka un Ženēva, 1994,1.-7.,8.-19.lpp.

Civilprocesa Likuma 19.p.1.d.4.pkt. (citi apstākļi, kas rada pamatotas šaubas par viņu objektivitāti)⁷¹, Kriminālprocesa kodeksa 27.p.(tieši/ netieši ieinteresēts lietā)⁷², Administratīvā procesa likuma 117.p. (citi apstākļi, kas rada pamatotas šaubas par viņa objektivitāti)⁷³. Tiesnešu sniegtās atbildes pilnībā apstiprina eksperta viedokli, ka kvalifikācijas klase jāpiešķir tūlīt pēc apstiprināšanas tiesneša amatā (skat.22.tabulu).

22.tabula. Vai atbalstāt zemākās kvalifikācijas klašu piešķiršanu pēc 3 gadiem?

Atbilžu variants	Skaits	Procenti
Jā	31	21,7
Nē	57	39,9
Grūti pateikt	18	12,6
Nav atbildes	37	25,9

Neatbilstošs saturs ietverts Likuma 98.p.4.,5.,6.d. redakcijā par konkrētu kvalifikācijas klašu “griestiem” dažādu līmeņu tiesās, neatļaujot, piem., rajona (pilsētas) tiesā strādājošam tiesnesim iegūt 1.kvalifikācijas klasi u.tml. Šeit neapšaubāmi tiek pateikts – pietiek - tiesneša izaugsmes vēlmei, jo visi republikas tiesneši nekad nebūs apgabaltiesu vai Augstākās Tiesas tiesneši, iegūstot / cerot, ka tiks piešķirta 2.,1.kvalifikācijas klase. Minētā situācija ir pazemojoša, jo rajona (pilsētas) tiesās strādājošie tiesneši nav mazāk profesionāli varoši un spējīgi, bet attiecībā uz viņiem jau likumā nav nostiprināta pat teorētiska iespēja saņemt augstāko kvalifikācijas klasi. Uzskatu, ka minētā situācija nav atbilstoša LR Satversmes 83.,106.,107.p., Pamatprincipu 1.,10.,13.principiem, Hartas 4.1.,4.4.,6.1.,6.2.principiem, Rekomendācijas 3.principam.⁷⁴

23.tabula. Vai atbalstāt likumā noteikto ierobežojumu, ka rajona tiesnesis var iegūt tikai otro kvalifikācijas klasi?

Atbilžu variants	Skaits	Procenti
Jā	17	11,9
Nē	56	39,2
Grūti pateikt	30	21,0
Nav atbildes	40	28,0

Šajā sakarā vēlos vērst uzmanību Tiesu varas likumprojekta koncepcijai par atteikšanos no tiesnešu iedalījuma kvalifikācijas klasēs, tā vietā nosakot:

1/ noteikta vecuma (un profesionālā brieduma) sasniegšanas nepieciešamību;

2/ nevainojamas reputācijas esamību;

3/ kvalifikācijas paaugstināšanas pienākumu.⁷⁵

Būtiska nozīme tiesneša profesionalitātes izvērtēšanā ir izglītībai, t.sk. izglītošanās pasākumiem visā darbības laikā tiesneša amatā. Kā pierāda aptaujas

⁷¹ Civilprocesa likums.Rīga,Tiesu namu aģentūra,2002

⁷² Latvijas Kriminālprocesa kodekss.Rīga,Tiesu namu aģentūra,2002

⁷³ Administratīvā procesa likums.Latvijas Vēstneša bibliotēka, “Latvijas Vēstnesis”,2001

⁷⁴ Latvijas Republikas Satversme. <http://pro.nais.dati.lv>; Tiesu neatkarības pamatprincipi.<http://pro.nais.dati.lv> ; Eiropas harta “ Par tiesneša statusu”.<http://www.ltb.lv> ; Eiropas Padomes Ministru Komitejas 1994.g.13.oktobra Rekomendācija Nr.R (94)12 “Par tiesnešu neatkarību,efektivitāti un uzdevumu”.<http://www.ttc.lv>

⁷⁵ LR likums “Par tiesu varu”,<http://pro.nais.dati.lv> ; Likums”Grozījumi Latvijas Republikas Satversmē”,”Tiesu varas likums”,projekti 11.07.2002.,likumu projektus izstrādājusi darba grupa tieslietu ministres Ingridas Labuckas vadībā (nepublicēts materiāls)

dati, tiesneši aktīvi piedalās apmācību programmās un apmācību kvalitāte viņus apmierina (*skat.24. un 25.tabulas*).

24.tabula. Vai piedalāties TMC organizētajās mācībās?

Atbilžu variants	Skaits	Procenti
Jā	132	92,3
Nē	7	4,9
Nav atbildes	4	2,8

25.tabula. Cik bieži piedalāties TMC mācībās?

Atbilžu variants	Skaits	Procenti
1-2 reizes gadā	44	30,8
3-4 reizes gadā	53	37,1
Biežāk	41	28,7
Nav atbildes	5	3,5

26.tabula. Kā kopumā vērtētu TMC darbu?

Atbilžu variants	Skaits	Procenti
Apmierina	60	42
Drīzāk apmierina	64	44,8
Drīzāk neapmierina	6	4,2
Neapmierina	3	2,1
Grūti pateikt	6	4,2
Nav atbildes	4	2,8

27.tabula. Kā kopumā vērtētu TMC darbu? (atbild tiesas priekšsēdētāji un struktūrvienību vadītāji)

Atbilžu variants	Skaits	Procenti
Apmierina	22	62,9
Drīzāk apmierina	12	34,3
Grūti pateikt	1	2,9

Starptautiskais eksperts P.Noonan norādījusi, ka starptautiskie modeļi tiesnešu lomas un funkciju pilnveidošanai ietver prasības pēc tiesnešu apmācības šādās jomās:

- Tiesnešu neatkarība;
- Tiesnešu atbildība;
- Tiesnešu ētika un uzvedība;
- Apmācība apzināšanās veidošanā par pastāvošajiem sociālajiem jautājumiem;
- Apmācība, kas vērsta uz apzināšanās veidošanu par dzimuma, etniskajām un citām neaizsargātajām grupām;
- Masu saziņas līdzekļi un tiesnešu attiecības;
- Spriedumu rakstīšana un pasludināšana;
- Kaitējuma novērtēšana;
- Faktu meklēšana;
- Tiesnešu amata prasmes (priekšsēdētāja darba prasme, jūtīgums pret prāvas pusēm, lieciniekiem, sabiedrības vajadzībām u.c.);
- Tiesnešu domāšanas veids;
- Kompjūterapmācība;
- Lietu aprites vadība;

- Stresa vadība un pielāgošanās izmaiņām;
- Tiesneša lēmumu ietekme – tiesneša darba efektivitāte.⁷⁶

Pašreizējā situācija liecina, ka tiesneši izprot kvalifikācijas nozīmi viņu profesionālajā izaugsmē, tur rūpi par TMC nākotni un apzinās, ka neatkarīga tiesa ir atbildīga tiesa.⁷⁷

Rekomendācijas kvalifikācijas klašu piešķiršanai tiesnešiem

Saskaņā ar ANO programmu “Atbalsts tiesu sistēmai” eksperta pienākums ir pamatot tiesnešu kvalifikācijas klašu piešķiršanu. Iepazīstoties ar tiesību aktiem, t.sk. starptautiskajiem, uzklusot Latvijas dažādu līmeņu tiesu tiesnešu viedokli, izskatot ārvalstu speciālistu izteiktos viedokļus par Likumprojektu “Tiesu varas likums” u.c. materiālus, iepazīstoties ar jaunākajām publikācijām presē par esošajām problēmām tiesu darbības nodrošinājumā, t.sk. kadru izvēlē, izmantojot LR Advokatūras pieredzi, LR Prokuratūras atziņas, interneta resursus, secinu:

5.kv.klase - tūlīt pēc iecelšanas amatā, kas izdarīta atbilstoši spēkā esošajām tiesību aktiem, pamatojoties uz faktu, ka persona ir sekmīgi nokārtojusi tiesneša kvalifikācijas eksāmenu.

4.kv.klase – pamats: tiesneša vai tiesas priekšsēdētāja, vai apgabaltiesas atbilstošas kolēģijas priekšsēdētāja iesniegums ar ieteikumu/ lūgumu piešķirt nākošo kvalifikācijas klasi.

Papildus nepieciešamās prasības tiesnesim:

1. noteikts darba stāžs juridiskā specialitātē, t.sk. likumā noteiktais minimālais laiks šās kvalifikācijas klases iegūšanai;
2. personību raksturojošās iezīmes, skat. kandidātam izvirzītās prasības 2.-10.;
3. tiesu neatkarības principu un garantiju zināšana un ievērošana;
4. lietu izskatīšanas pamatprincipu zināšana un ievērošana;
5. Tiesnešu ētikas kodeksa kanonu zināšana un ievērošana;
6. saskarsmes kultūras prasību zināšana un ievērošana;
7. procesuālo dokumentu sastādīšanas prasme (valodas kultūra, juridiskās terminoloģijas precīzs lietojums, viedokļa argumentēšana u.tml.;
8. skat.kandidātam izvirzītās prasības 11.-14.;

Papildus profesionālās iemaņas:

1. rūpīga un lietišķa gatavošanās lietai, t.sk. normatīvo aktu, tiesu prakses izpēte;
2. rūpīga procesuālo dokumentu noformēšana;
3. skat.kandidātam izvirzītās prasības 3.-5.;
4. tiesu darbības /organizācijas principu zināšana un ievērošana;
5. skat.kandidātam izvirzītās prasības 8.-12.

Īpašās prasības:

1. prasme klausīties un tikt uzklausītam;

⁷⁶ Patrīcija Nūnana.”Kvalifikācijas klasifikācijas piemaksas (KKP) un karjeras attīstība”, 2003.gada jūnijā, 8.-9.lpp.

⁷⁷ Neatkarīga tiesa ir arī atbildīga tiesa.”Latvijas Vēstneša” pielikums “Jurista Vārds”,29.04.2003.,Nr.16 (274),2.-3.lpp. ; Valda Eilande. “ Par Tiesnešu mācību centra statusu un perspektīvām”, turpat, 4.-5.lpp.;Andris Guļāns.Cik liela ir trešās varas atbildība.”LatvijasVēstneša” pielikums” Jurista Vārds”,18.02.2003.,Nr.7 (265), 1.-3.lpp. ; Pavērsieni uz labo pusi.http://www.tm.gov.lv

2. prasme vadīt tiesas procesu atbilstoši savai specializācijai (ja tāda pastāv konkrētā tiesā);
3. pārzināt procesuālo kārtību citās tiesību nozarēs;
4. prasme pareizi izmantot uzticētās varas pilnvaras;
5. spēja sastrādāties ar kolēģiem (lietas koleģiālas izskatīšanas gadījumā) un tiesu piesēdētājiem;
6. spēja pievienoties vairākuma viedoklim / lēmumam;
7. prasme pamatot atsevišķās domas;
8. prasme atklāti un godīgi debatēt ar kolēģiem, tiesu piesēdētājiem;
9. spēja veidot "savu" komandu un strādāt tajā (tiesneša palīgs, tulks, tiesas sēžu sekretārs u.c.), t.sk. organizējot komandas un savu darbu;
10. spēja iekļauties termiņos (laikā);
11. prasme sekmēt izlīgumu starp procesa dalībniekiem;
12. prasme korekti izteikt savu viedokli par atklātajām kļūmēm, neprecizitātēm, trūkumiem;
13. prasme analizēt tiesību aktu / normu atbilstību LR Satversmei, LR saistošajiem starptautiskajiem dokumentiem, kā rezultātā sagatavots pieteikums Satversmes tiesai;
14. atcelto spriedumu analīze noteiktā laika periodā (atestācijas posmā, no darba uzsākšanas). Šeit netiek ņemti vērā spriedumi, kuros notiesātajai personai sods mīkstināts, ja nav citu likuma normu pārkāpums;
15. atsevišķi sniedzams procesuālo pārkāpumu skaidrojums;
16. par tiesneša profesionālo darbību ir saņemta atsauksme (-es) no tā paša līmeņa cita / citiem tiesnešiem un augstākas instances tiesas kolēģijas tiesneša / kolēģijas priekšsēdētāja. Atsauksmju sniedzējus izvēlas pēc nejaušības principa, izņemot kolēģijas priekšsēdētāju;
17. par tiesneša profesionālo darbību (darbu tiesas zālē, procedūras ievērošanu u.tml.) atsauksmes snieguši procesa dalībnieki kā neitrālas personas jautājumā par tiesneša kvalifikācijas piešķiršanu (prokurori, advokāti). Atsauksmju sniedzējiem ir/ nav jābūt viena tiesas procesa dalībniekiem. Atsauksmju sniedzējus izvēlas pēc nejaušības principa. Atsauksme nevar būt par laika periodu, kas ilgāks nekā 6 mēneši pirms jautājuma izlemšanas par kvalifikācijas klases piešķiršanu;
18. tiesnesis Tiesnešu kvalifikācijas kolēģijas noteiktu stundu skaitu pārskata periodā veltījis kvalifikācijas celšanai, t.sk. TMC, apmeklējis seminārus, kursus, ko organizējušas citas institūcijas, ārvalstu eksperti u.tml., ko apliecina atbilstošs dokuments, ja tāds tiek izsniegts par kursu apmeklējumu. Mācības darba laikā, t.sk. pēc tiesneša iniciatīvas nevar būt pamats darba algas neizmaksāšanai, daļējai izmaksāšanai vai citām diskriminējošām un kvalifikācijas celšanu nesekmējošām darbībām;
19. vēlams – pamatzināšanas svešvalodā. Ievērojot valstī pastāvošo situāciju valodu lietojumā, krievu valoda nav atzīstama par svešvalodu.

3.kv.klase – skat. visu iepriekšējo un:

20. noteikts darba stāžs juridiskā specialitātē, t.sk. likumā noteiktais minimālais laiks šās kvalifikācijas klases iegūšanai;
21. vismaz vienas svešvalodas zināšana sarunvalodas līmenī un spēja izprast / pielietot juridisko terminloģiju u.tml.; te vērā ņemama arī krievu val. prasme;

22. tiesnesis ir apguvis lektora iemaņas aktuālos tiesību jautājumos un spēj savas zināšanas pielietot praksē, izglītojot kolēģus - tiesnešus;
23. nav saņemtas pamatotas sūdzības par Ētikas kodeksa kanonu neievērošanu profesionālajā darbībā/ sadzīvē (periodu skaita no iepriekšējās atestācijas);
24. tiesnesis ir cēlis kvalifikāciju, stažējoties augstākas instances tiesā un/ vai Satversmes tiesā;
25. tiesnesis ir iepazinies ar Satversmes tiesas praksi, kas veidojusies, pamatojoties uz tiesnešu iesniegtajiem pieteikumiem par tiesību aktu / normu neatbilstību LR Satversmei, LR saistošajiem starptautiskajiem dokumentiem;
26. tiesnesis pēc Kvalifikācijas kolēģijas aicinājuma ir sniedzis pamatotu, argumentētu atzinumu par cita (-u) kolēģa profesionālajām iemaņām;
27. kā vēlams – tiesnesis ir publicējis rakstu (-us)/ apceres/ skaidrojumus par dažādiem tiesību jautājumiem, izskaidrojot lasītājiem tiesiski pareizas uzvedības modeli.

2.kv.klase - skat. visu iepriekšējo un:

28. noteikts darba stāžs juridiskā specialitātē, t.sk. likumā noteiktais minimālais laiks šās kvalifikācijas klases iegūšanai;
29. tiesnesis ir piedalījies tiesu prakses apkopošanā vismaz savas tiesas darbības teritorijā. Prakses apkopošanas nepieciešamību atbilstoši tiesneša specializācijai / izskatāmo lietu kategoriju aktualitātei konkrētā reģionā/ valstī nosaka Tiesnešu kvalifikācijas kolēģija / cita institūcija;
30. tiesnesis aktīvi piedalās jauno tiesnešu apmācībā (vismaz savas darbības teritorijā);
31. tiesnesis rūpējas par zemāka līmeņa tiesas tiesnešu stažēšanos, izņemot, ja tiesā strādā tiesnesis ar augstāku kvalifikācijas klasi, vai ja šādu uzdevumu saņēmis no Tiesnešu kvalifikācijas kolēģijas;
32. tiesnesis atbild par pretendentu (personu, kuras vēlas kārtot kvalifikācijas eksāmenu, nevis jau strādā par tiesnesi) stažēšanās norisi atbilstoši programmai;
33. tiesnesis regulāri publicē rakstus par aktuāliem tiesu prakses jautājumiem ;
34. tiesnesis laikā no iepriekšējās kvalifikācijas klases piešķiršanas līdz jaunajai ir stažējies Satversmes tiesā;
35. tiesnesis pārvalda vismaz vienu svešvalodu, t.sk. var sagatavot juridiska satura dokumentus/ rakstus; spēja sazināties vēl kādā svešvalodā uzskatāma par priekšrocību 2. kvalifikācijas klases piešķiršanā.

1.kv.klase – skat. visu iepriekšējo un:

36. noteikts darba stāžs juridiskā specialitātē, t.sk. likumā noteiktais minimālais laiks šās kvalifikācijas klases iegūšanai;
37. tiesnesis ir piedalījies vispārīgās tiesu prakses apkopošanā savā specializācijā, kas ir pamats tiesību normu vienveidīgai piemērošanai tiesu darbībā;
38. tiesnesis ir piedalījies LR Augstākās Tiesas Plēnuma lēmumu sagatavošanā (Likums 49.p.2.d.) vai tiesu prakses sistematizācijā, analizē un vispārināšanā (Likumprojekts 95.p.1.d.10.pkt.);
39. tiesnesis Augstākās Tiesas priekšsēdētāja uzdevumā sagatavo atzinumus par tiem likumprojektiem, kas nodoti izvērtēšanai tiesām, t.sk. organizējot to apspriešanu visu līmeņu tiesās.

28.tabula. Vai atbalstiet kvalifikāciju klašu pastāvēšanu?

Atbilžu variants	Skaits	Procenti
Jā	63	44,1
Drīzāk jā	49	34,3
Drīzāk nē	22	15,4
Nē	7	4,9
Nav atbildes	2	1,4

29.tabula. Ja neatbalstiet kvalifikācijas klases, tad kāpēc?

Atbilžu variants	Skaits
Pret tiesu neatkarību	7
Alga jāsaista ar stāžu	48
Klašu piešķiršana ir formāla	19
Nav atbildes	91

Vienlīdz interesanti un izvērtējami ir motīvi, kādēļ kvalifikācijas klasei jāpastāv, piemēram, motivē celt kvalifikāciju, darba vērtējums, lielāks atalgojums u.c. (skat.30.tabulā ietvertās atbildes).

30.tabula. Ja atbalstāt kvalifikācijas klases, tad kāpēc?

Atbilžu varianti	Skaits	Procenti
Ar gadiem uzkrājas pieredze	3	4.23
Motivē celt kvalifikāciju	25	35.21
Motivē iegūt teorētiskas zināšanas	1	1.41
Motivē iegūt praktiskas zināšanas	0	0.00
"Karjeras iespējas"	3	4.23
"Lielāks atalgojums"	20	28.17
Motivē pašpilnveidoties	6	8.45
Diferencē tiesnešu zināšanas un pieredzi	9	12.68
Klases samērošana ar algu	2	2.82
Kvalifikācijas atzinums	11	15.49
Sajūta ka esi vajadzīgs	1	1.41
Paaugstināta atbildības sajūta	2	2.82
"Kolēģu vērtējums"	2	2.82
Nepieciešamība uzlabot darba kvalitāti	5	7.04
Ceļ tiesneša prestižu	2	2.82
Darba vērtējums	9	12.68
Mazinās kadru mainību	2	2.82
Dod izaugsmes iespējas	4	5.63
Nav atbildes	12	16.90

Kā papildus kvalifikāciju ietekmējoši faktori (rekomendēšana augstākas kvalifikācijas klases pirms noteiktā laika piešķiršanai) varētu būt tiesību maģistra grāds (līdz laikam, kamēr augstskolās nav obligātā programma, saskaņā ar kuru visi tiesību zinātņu studiju programmas absolventi saņem profesionālā maģistra grādu).

Līdzīgi varētu vērtēt tiesneša dalību mācību grāmatas (-u) sarakstīšanā, plašu tiesu prakses komentāru sagatavošanā izdošanai u.tml. Domājams, ka tiesu prakses apkopošana ir jāaktivizē, jo aptaujas atbildes liecina, ka prakses apkopojumi tiek veikti, apspriesti un citādi lietderīgi izmantoti (28,6%, skat. 31.tabulu).

31.tabula. Vai veicat tiesu prakses apkopojumus?

Atbilžu variants	Skaits	Procenti
Jā	10	28,6
Nē	25	71,4

Uz jautājumu, kādus prakses apkopojumus tiesu priekšsēdētāji un struktūrvienību vadītāji ir veikuši pēdējā gada laikā, atbildējuši tie, kas veic prakses apkopojumus. Kopā atbildējuši 9 no 10 tiesnešiem, kuri varēja atbildēt uz šo jautājumu.

32.tabula

Atbilžu varianti	Skaits
1x pusgada par 1 instances nolēmumu atcelšanas iemesliem	1
1x pusgada par pasu nolēmumu atcelšanu kasācijas instance	1
Atcelšanas iemesli rajonu pilsētu tiesas	1
Spriedumu stabilitāte	1
23 kategorijas civillietu izskatīšanas prakse	1
Apgabaltiesa atcelto nolēmumu analīze	1
Krimināllietu narkotiku darījumos apkopojums	1
Apkopo atceltos spriedumus lēmumus	1
Apkopo par piespiedu darbu izpildi	1
Apkopo par administratīvo pārkāpumu lietu izskatīšanu	2
Apkopo par sodu noteikšanu krimināllietās	1
Civillietu apkopojums meža un darba lietas	1
Pēc atskaites perioda analīze lietu kvalitāti	1

Uz jautājumu, kā tiesu priekšsēdētāji un struktūrvienību vadītāji izmanto sagatavotos prakses apkopojumus, atbildējuši tie, kas veic prakses apkopojumus. Atbildējuši 10 tiesnešu.

33.tabula

Atbilžu variants	Skaits
apspriežam kolektīvā	8
apspriežam ar policijas darbiniekiem	4
Nosūtām citam tiesu institūcijām	4
cits veids	2

Pārbaudījums (Likuma 53.,54.p. – eksāmens, Likuma 98.p.- atestācija) nākošās kvalifikācijas klases iegūšanai kārtojams rakstveidā un mutvārdos, un tas ietver:

- 1/ rakstveidā izteiktu pašnovērtējumu;
- 2/ problemātisko situāciju zināšana tiesību normu piemērošanā un interpretācijā (domāts – jaunāko, aktuālāko) – mutvārdos;
- 3/ atcelto spriedumu/ lēmumu motivācijas analīze – mutvārdos.

Lūdzu vērst uzmanību faktam, ka tiesnešu aptaujas dalībnieki neatbalsta eksāmenu kā pārbaudījumu formu kvalifikācijas klases piešķiršanai (27.3%).

34.tabula. Vai Jūs atbalstiet kvalifikācijas klases piešķiršanu saistībā ar kvalifikācijas eksāmenu?

Atbilžu variants	Skaits	Procenti
Jā	16	11,2
Nē	39	27,3
Grūti pateikt	48	33,6
Nav atbildes	10	28

35.tabula. Ja neatbalsta klases saistīšanu ar kvalifikācijas eksāmenu, tad kāpēc?

Atbilžu variants	Skaitis
Kolēģijai jāvērtē darba kvalitāte	3
Neobjektīvs zināšanu novērtējums	6
Eksāmenā teorija, bet tā jau vienreiz nolikta	1
Eksāmeni ir laimes spēle	4
Nesaprotami vērtēšanas kritēriji	2
Pietiek ar profesionālo zināšanu novērtējumu	3
Tiesnesis ir pietiekoši vērtēts	2
Pretendenta kvalifikācija jau pārbaudīta	3
Jāievēro profesionālos kritērijus	1

Pirms pārbaudījuma kārtēšanas tiesneša darbības laikā ar iepriekšējo kvalifikācijas klasi organizējama procesa dalībnieku aptauja par konkrēto tiesnesi. Šī aptauja veidojama kā standarta anketu aizpildīšanu, kuras gaitā iegūst informāciju, kas satur tiesneša profesionālās darbības raksturojumu, kā arī ziņas par tiesnesi kā personību. Pieļaujams, ka vērtējums izsakāms novērtējuma formā, izmantojot E.Izermana sistēmu⁷⁸ ar nepieciešamajām izmaiņām, vai citādu skaitliski / vārdos izsakāmu novērtējumu (1-5 u.tml.). Aptaujas anketas aizpildītājam jānodrošina iespēja konspektīvi pamatot savu viedokli par katru izteikto novērtējumu vai atsevišķu vērtējumu. Tātad tiesneša darbības standarti atspoguļo informācija, kas balstās uz tiesneša profesionālo pienākumu izpildi, tai skaitā:

1. Godīgums:
 - izvairīšanās no nepieklājības vai nepieklājības parādīšanas;
 - brīvība no personiskiem aizspriedumiem;
 - spēja izlemt jautājumu, balstoties uz likumu un faktiem, neievērojot pušu / aizstāvju personības, vai lēmuma popularitāti, bez bažām un bailēm no kritikas;
 - darbības bezkaislīgums;
 - Ētikas kodeksa ievērošana.
2. Likumu pārzināšana un izpratne:
 - materiālo, procesuālo un pierādījumu tiesību izpratne;
 - atbilstošs savu pilnvaru izlietojums /izmantojums.
3. Spēja veidot/ uzturēt saskarsmi:
 - mutisko izteikumu skaidrība;
 - rakstiskās korespondences skaidrība (kas ietver skaidrību, loģiku, tiesu pilnvaru izskaidrošanu);
 - jūtīgums pret uzvedības un citu neverbālās komunikācijas ietekmi /izpausmi;
 - pieklājīgums pret visiem.
4. Kalpošana profesijai:
 - lietpratīga lietu noslodzes administrēšana;
 - piedalīšanās visās tiesnešu un nepārtrauktās tiesiskās izglītības programmās;
 - piedalīšanās organizācijās, kas ir saistītas ar tiesu darbu un tiesas spriešanu;

⁷⁸ Эдгар Изерман. Назначение и повышение в должности судей. Эдгар Изерман. Оценочные признаки для "служебной аттестации" судей и прокуроров Нижней Саксонии. Конференция материāли, Rīga, 18.06.2001.g. (nepublicēti materiāli)

- darbs vadošos amatos tiesu varas atzara ietvaros.
- 5. Efektivitāte darbā ar pārējiem tiesnešiem un tiesas personālu (īpaši apelācijas tiesu tiesnešiem, Satversmes tiesas un AT tiesnešiem):
 - ideju un viedokļu apmaiņa ar citiem tiesnešiem lēmumu pieņemšanas procesā;
 - kolēģu darba komentēšana;
 - citu tiesnešu administratīvo pienākumu izpildes atvieglošana;
 - efektīvs darbs kopā ar tiesas personālu.⁷⁹

Domājams, ka šāda tiesneša darba novērtēšanas kārtība nav pretrunā Monitoring the EU Accession Process izteiktajām rekomendācijām, ka tiesneša paaugstināšanas amatā sistēmai jāpamatojas uz skaidri formulētiem, racionāliem kritērijiem un atklātu procedūru, kurā nozīmīgāka vieta ir darba kvalitātei, bet nevis nostrādātajiem gadiem tiesneša amatā.⁸⁰

Atteikumu rekomendēt tiesnesi nākošajai kvalifikācijas klasei var pārsūdzēt tiesnešu konferencei kā institūcijai, kas ievēlējusi Tiesnešu kvalifikācijas kolēģiju. Šeit vērā ņemams apstāklis, ka Tiesnešu kvalifikācijas kolēģijas lēmums var būt pamatojums Tieslietu ministra (Likums, 57.,98.p.), Augstākās Tiesas priekšsēdētāja (Likums, 59.,98.p.) vai Tieslietu padomes (Likumprojekts, 30.p.) lēmumam izvirzīt vai nē konkrēto tiesnesi iecelšanai / apstiprināšanai noteiktā amatā, kā arī nākošās kvalifikācijas klases piešķiršanai.⁸¹

Nobeiguma noteikumi

Noteikumiem / kārtībai nav atpakaļejoša spēka, bet valsts uzņemas pienākumu nodrošināt visiem tiesnešiem, kuri apstiprināti/ iecelti amatā un kuriem piešķirta kvalifikācijas klase līdz šo Noteikumu/ kārtības spēkā stāšanās, iespēju pakāpeniski pielīdzināties tajos izvirzītajām prasībām (pārejas laiks).

Tiesnešiem tiek saglabātas kvalifikācijas klases, kas piešķirtas līdz šo Noteikumu spēkā stāšanās brīdim.

⁷⁹ Patrīcija Nūnana. "Kvalifikācijas klasifikācijas piemaksas (KKP) un karjeras attīstība", 2003.gada jūnijā, 6.lpp.

⁸⁰ Monitoring the EU Accession Process: Judicial Capacity, 2002, Country Report, Open Society Institute EU Accession Monitoring programm, 136.lpp.

⁸¹ LR likums "Par tiesu varu", <http://pro.nais.dati.lv>; Likums "Grozījumi Latvijas Republikas Satversmē", "Tiesu varas likums", projekti 11.07.2002., likumu projektus izstrādājusi darba grupa tieslietu ministres Ingridas Labuckas vadībā (nepublicēts materiāls)

REKOMENDĀCIJAS GROZĪJUMIEM NORMATĪVOS AKTOS

1. LR likumā “Par tiesu varu”:

14.p. jāparedz, ka tiesneša kvalifikācijas klase nevar būt pamats noraidījuma pieteikšanai;

33.p. jāparedz, ka rajona (pilsētas) tiesas priekšsēdētāju, vietniekus ieceļ / atceļ koleģiāli, nevis tieslietu ministrs vienpersoniski. Tieslietu ministram varētu būt tiesības apturēt tiesas priekšsēdētāja/ vietnieka darbību līdz jautājuma par atcelšanu izlemšanai, ja to ierosinājusi Tiesnešu disciplinārkolēģija.

52.p. jāparedz, ka kārtību, kādā stažējas rajona (pilsētas) tiesas tiesneša kandidāts, nosaka koleģiāla institūcija nevis tieslietu ministram vienpersoniski.

53.,54.p. aizstāt vārdus “kvalifikācijas klases eksāmens” ar vārdu “pārbaudījums”.

54.-1 p. noteikt, ka apgabaltiesas un Augstākās tiesas tiesneša amata kandidātu stažēšanās kārtību nosaka koleģiāla institūcija.

57.p. papildināt, ka kandidātu rajona (pilsētas) tiesas, apgabaltiesas tiesneša amatam izvirza tieslietu ministrs kopīgi ar Augstākās Tiesas priekšsēdētāju, pamatojoties uz Tiesnešu kvalifikācijas kolēģijas atzinumu.

60.p. papildināt, ka rajona (pilsētas) tiesas tiesneša amatā ieceļ Saeima uz 3 g pēc tieslietu ministra un Augstākās Tiesas priekšsēdētāja priekšlikuma. Noteikt, ka pēc 3 amatā nostrādātiem gadiem, tiesnesi amatā ieceļ uz mūžu, pamatojoties uz tieslietu ministra un Augstākās Tiesas priekšsēdētāja priekšlikuma, kas balstīts uz Tiesnešu kvalifikācijas kolēģijas atzinumu un tiesnešu konferences rekomendāciju.

92.p. papildināt tiesnešu konferences kompetenci, nosakot, ka tiesnešu konference ir apelācijas instance Tiesnešu kvalifikācijas kolēģijas lēmumam nerekomendēt tiesnesi nākošās kvalifikācijas klases piešķiršanai. Noteikt, ka tiesnešu konference pieņem lēmumu par rajona (pilsētas) tiesas tiesneša iecelšanu amatā uz mūžu pēc pirmajiem 3 amatā nostrādātiem gadiem.

93.p. papildināt, ka Tiesnešu kvalifikācijas kolēģijas darbā piedalās Valsts Cilvēktiesību biroja pārstāvis un advokātu padomes priekšsēdētājs (padomes pilnvarots zvērināts advokāts). Izvērtēt, vai nepieciešams likumā nosaukt konkrētu augstāko mācību iestāžu nosaukumus jeb aprobežoties ar norādi, ka piedalās augstāko mācību iestāžu Juridisko fakultāšu pārstāvji. Norādīt, ka Tiesnešu kvalifikācijas komisija ir lemttiesīga, ja tās darbā piedalās $\frac{3}{4}$ locekļu un ne mazāk kā puse locekļu ar padomdevēja tiesībām.

98.p. noteikt, ka 5.kvalifikācijas klasi piešķir tiesnesi amatā ieceļot. Panta 2.,3.d. vārdus “kvalifikācijas eksāmens” aizstāt ar vārdu “pārbaudījums”. Panta 4.d. papildināt ar “pirmo kvalifikācijas klasi”.

Panta 7.d. papildināt ar “otro, pirmo kvalifikācijas klasi”.

98.-2 p. 2.d. noteikt, ka nodaļas priekšnieku un vietnieku ieceļ koleģiāla institūcija nevis tieslietu ministrs vienpersoniski.

107.p. noteikt, ka Tieslietu ministrija piedalās kandidātu atlasē apgabaltiesu un rajonu (pilsētu) tiesu tiesnešu amatam. Noteikt, ka Tieslietu ministrija organizē publikācijas par tiesnešu amatu vakancēm un tiesnešu amatu kandidātiem.

Papildināt likumu ar normām, kas nosaka sekojošo:

- uzaicinājumu pieteikties vakantajām tiesnešu amatu vietām publicē oficiālā laikrakstā (“Latvijas Vēstnesis”), norādot pieteikšanās termiņu;

- tiesnešu amatu kandidātu sarakstu pirms kvalifikācijas eksāmena kārtošanas publicē oficiālā laikrakstā (“Latvijas Vēstnesis”), uzaicinot sabiedrības pārstāvjus izteikt viedokli par amata kandidātu ar standartizētas aptaujas anketas palīdzību, kas publicēta vienlaikus ar kandidātu sarakstu, vai brīvā formā;
- tiesnešu sarakstu pirms kvalifikācijas pārbaudījuma nākošas kvalifikācijas klases iegūšanai kārtošanas publicē oficiālā laikrakstā (“Latvijas Vēstnesis”), uzaicinot sabiedrību izteikt viedokli par tiesnešiem ar standartizētas aptaujas anketas palīdzību, kas publicēta vienlaikus ar tiesnešu sarakstu, vai brīvā formā;
- Tiesnešu kvalifikācijas kolēģija var lemt jautājumu par augstākas kvalifikācijas klases piešķiršanu tiesnesim tikai pēc publikācijas oficiālā laikrakstā.

2. Tieslietu ministrijas nolikumā, kas apstiprināts ar LR MK Noteikumiem Nr. 243, 29.04.2003.g. :

5.2.pkt. papildināt ar noteikumiem, ka Tieslietu ministrija piedalās tiesnešu kandidātu atlasē, izraudzīšanās;

publicē oficiālā laikrakstā (“Latvijas Vēstnesis”) informāciju par tiesnešu amatu vakancēm;

publicē informāciju par tiesnešu amatu pretendentiem, kuri pielaisti kvalifikācijas eksāmena kārtošanai, uzaicinot sabiedrību izteikt viedokli par pretendentiem ar standarta aptaujas anketas palīdzību, kas publicēta vienlaikus ar pretendentu sarakstu, vai brīvā formā;

apkopo to pretendentu lietas, kuri sekmīgi nokārtojuši kvalifikācijas eksāmenu, bet vakanču trūkuma dēļ nav kļuvuši par tiesnešiem.

Rīgā, 2003.gada 22.septembrī

Ar cieņu -

Guna Kaminskā